

SVEIKINIMAI

PAPROČIAI

SIMBOLIAI, SLYPINTYS ADVENTO, KŪČIŲ, KALĖDŲ APEIGOSE IR PAPROČIUOSE – **Nastutė Sidarienė** 6

IVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

VYRIAUSYBĖS METINĖS – **Rytis Motiejūnas** 8
 AR LIETUVIAI MOKA PROTESTUOTI? – **Petras Maksimavičius** 10
 APIE PUNSKO VALSČIAUS ĮGYVENDINTAS INVESTICIJAS IR 2022 METŲ PLANUS – **Jurgita Stankauskaitė** 18
 VYRIAUSYBĖS IR TAUTINIŲ BEI ETNINIŲ MAŽUMŲ BENDROSIOS KOMISIJOS MAŽUMŲ PUSĖS POZICIJA DĖL KETINIMO SUMAŽINTI 2022 M. ŠVIETIMO SUBVENCIJĄ, SKIRTĄ TAUTINIŲ IR ETNINIŲ MAŽUMŲ BEI REGIONINĖS KALBOS MOKYMUI 20
 LLD 2021 METŲ RENGINIAI – **LLD inf.** 21

MŪSŲ INTERVIU

SUVALKŲ LIETUVIŲ MOKYKLA AR SUVALKŲ ŠVIETIMO IR KULTŪROS CENTRAS? – **Irena Gasperavičiūtė** 12

KULTŪROS BARUOSE

IŠ PRAETIES Į DABARTĮ. PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMAMS 65-ERI! – **Asta Pečiulienė** 14
 AČIŲ AUKOTOJAMS – **Asta Pečiulienė** 16

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

SU ŠYPSENA PER GYVENIMĄ – **Božena Bobinienė** 22
 2021 M. ANAPILIN IŠKELIAVĘ SEINŲ KRAŠTO LIETUVIAI – **Eugenija Pakutkienė** 25

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Šv. Kalėdų belaukiant (Valdo Žilionio nuotr.)
 Punsko bažnyčios prakartėlė (Boženos Bobinienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
 ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny,
 ul. Wileńska 9
 tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
 Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
 Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
 Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-12-20

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
 Spraw Wewnętrznych
 i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų).

SPAUDOS,
 RADIJO IR
 TELEVIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Sulaukėme gražiausių metų švenčių! Šurmulyš namuose, kepamų meduolių kvapas ir laukimas sužibančios Betliejaus žvaigždės. Svarbiausia, visi Kūčių dieną turi savų pareigų: tėtis parveža ir pastato eglutę, vaikai ją puošia, mama, žinoma, kuičiasi virtuvėje. Pats laukimas – jau šventė. Ar laukiame dovanų? Žinoma. Bet ne dovanos tos dienos esmė. Ir dabar pamenu, kad suvalgę Kūčių vakarienę stalą paliekame nukrautą – mat ateis protėvių vėlės ir negražu, jei nieko neras tokia šventą naktį. Ritualai, kvepiantys magija – jie sudaro šventę, o Kūčių vakarą gal daugiausia būta apeiginių, magiškų elementų. Žinoma, katalikiškieji susipynę su pagoniškaisiais, bet žvelgiant vaiko akimis tai visai nesvarbu. Tokios šventės iš vaikystės man išliks visam gyvenimui. Žinoma, Kūčios buvo svarbės nei pačios Kalėdos.

Šiandien suaugusiam žmogui daug kas atrodo kitaip. Tačiau artėjant metų pabaigai vėlta pasverti, kas nuveikta, kur einama. Ir būtina sustoti pamąstyti, kad Kalėdos netaptų vien komercine žibančių žvakučių švente su konkurenciniu elementu: „Kas gaus prabangesnę dovaną?“ Anot Sigitos Parulskio, jei Kalėdos turi būti tokia šventė, tada ir negaila, jeigu Europos Parlamentas, pritardamas Maltos atstovei, uždraus Kalėdų pavadinimą.

Pasitinkant 2022-uosius norėtuosi pasidžiaugti, kad šiemet jau beveik sugrįžome į normalų gyvenimą. Šiais metais atšventėme Punsko lietuvių kultūros namų ir Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejaus jubiliejus. Turėjome galimybę gyvai bendrauti su mokiniais per tikras pamokas, o ne per kompiuterių ekranus. Ir šiemet vėl galime turėti tikras Kalėdų šventes! Kuo daugiau tikro gyvenimo – tikro džiaugsmo ir nuoširdaus bendravimo linkiu Jums!

*Štai Viešpats paskelbė iki pat žemės pakraščiu:
„Sakykite Siono dukteriai: ‘Štai tavo Gelbėtojas ateina!’
Štai jo atlygis drauge su juo, jo atpildas pirma jo.
Jie bus vadinami ‘Sventąja tauta’, Viešpaties atpirktaisiais,
o tu vadinsiesi ‘Lankoma’, ‘Neužmirštuju miestu’.“
(Iz 62, 11–12)*

Brangūs broliai ir seserys Kristuje!

Sveikinu su šventomis Kalėdomis lietuvius, išsibarsčiusius visame pasaulyje!

Šv. Kalėdų ryto mišių pirmajame skaitinyje randame viltungus pranašo Izaijo žodžius, išsipildžiusius Betliejuje gimus Išganytojui: „Štai tavo Gelbėtojas ateina!“ Taip pat skaitome apie Viešpaties atpirktuosius, apie Jo „Neužmirštąjį miestą“. Šie žodžiai primena, kad Dievas niekada mūsų neužmiršta ir Jo gailėstingumas amžinas. Tačiau ir mes turime Jo neapleisti. Ryšį su Dievu reikia kurti ir palaikyti kasdien.

Tai ypač svarbu prisiminti šiandien, kai pandemija pamažu blėsta ir ryškėja jos palikti skaudūs pėdsakai. Suburti išsibarsčiusias bendruomenes – tai didelis misionieriškas iššūkis Bažnyčiai, kuri visais laikais skelbia vienybę ir susitaikymą per Jėzų Kristų.

Dievo gimimo iškilmės yra proga sugrįžti į bažnyčių visiems nutolusiems ir joje surasti užuovėją. Šventų Kalėdų metu visi esame kviečiami šlovinti Viešpatį kaip viena šeima ir praturtinti savo šventes lietuviškais papročiais.

Kaip ruošdamiesi Kalėdoms iš spintų ištraukiame spindinčius šventinius papuošimus savo namams – taip ir santykiuose su kitais atskleiskime visa, ką turime gražiausio. Liudykime savo gyvenimu Jėzaus gimimo stebuklą, kuris net ir šventėms pasibaigus ilgam pasilieka su mumis. Neuzsidarykime ir neatsiribokime nuo kitų, bet su Jėzaus gimimo šviesa toliau gyvenkime vienybėje.

**Visiems linkiu
gražių švenčių,
stiprybės ir vilties
naujais metais.**

Prelatas Edmundas J. Putrimas,
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
delegatas užsienio lietuviams
katalikams

Mieli tautiečiai,

Tegul Kūčių vakarą susėdus prie šventinio stalo Jums ir Jūsų artimiesiems nestinga žmonių artumo, meilės ir namų šilumos, o artėjančios šv. Kalėdos atneša ramybę ir laimę bei suteikia jėgų ir vilties. Tegul ateinantys 2022 metai bus dosnūs brandžių darbų ir išsipildžiusių linkėjimų.

Stiprybės Jums ir tvirtos sveikatos įveikiant visus iššūkius. Džiugių, ramių šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų!

***Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas
Genadijus Mackelis***

Tegul šios ypatingos šventės atneša į Jūsų namus jaukumo ir žmogiškosios šilumos, džiaugsmo ir ramybės. Viltinai žvelkite į ateinančius metus. Tegul jie būna kupini prasmingų darbų, drąsių idėjų, o senųjų metų patirtis įkvepia naujiems pokyčiams ir teisingiems sprendimams. Būkite sveiki ir laimingi!

Džiaugsmingų šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų 2022 metų!

Lenkijos lietuvių bendruomenė

*Kūčių vakarą – ramybės sielai,
Kalėdų rytą – džiaugsmo širdžiai,
Naujųjų metų naktį – spindinčios laimės,
Visą gyvenimą – Dievo palaimos.*

Su šv. Kalėdomis ir artėjančiais Naujaisiais metais visus lietuvius sveikina

***LLD Suvalkų skyrius ir
„Suvalkiečio“ redakcija***

Kalėdų laukimas pripildo širdis vilties, džiaugsmo ir meilės. Išsaugokime tą tyrumo jausmą ne tik per šventes, bet ir visus ateinančius metus.

Kūčių vakarienės šiluma lai sušildo Jus ilgam ir suteikia jėgų ateinančių metų kūrybingiems darbams Jūsų šeimose, darbovietėse, lietuvių bendruomenėje!

Sveikiname sulaukus šv. Kalėdų! Ateinančiais metais telydi Jus puiki sveikata.

Lenkijos lietuvių draugijos valdyba

Artėjančių ypatingų švenčių proga linkime Jums to, kas gera, gražu, kas visuomet sušildo širdį.

Lai sieloje būna skaidru ir ramu.

Meilė telydi Jūsų šeimas, jaukumas – Jūsų namus, o sėkmė – Jūsų darbus!

„Aušros“ leidykla

Sveikinam su šv. Kalėdom ir linkime daug laimės bei sveikatos, svajonių išsipildymo ir džiaugsmo.

Lai šiąnakt gimęs Kūdikėlis Jėzus globoja ir saugo nuo liūdesio, bėdų, nerimo.

Sveiki sulaukę šv. Kalėdų!

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos valdyba

Tegul Kūčių vakaro šviesa sušildo ir sujungia mūsų širdis. Būkime vieni kitiems atidesni ir geranoriški. Išklauskime ir išgirskime. Atsiverkime gerumui. Tegul Kalėdų rytas dovanoja džiaugsmą, viltį, ramybę bei išpildo svajones.

Linkime jaukių, šviesių ir kvapnių šventų Kalėdų! Viltinai žvelkite į ateinančius metus, lai būna jie sėkmingi!

Punsko lietuvių kultūros namai

Žiemos taku šventos Kalėdos jau atėjo. Tai metas, kai namuose jaukia dega žvakelės ir švelniai kvepia eglutės šakos, o žmonės dalijasi gerumu ir meile. Tegul išsipildo Jūsų drąsiausios svajonės ir drąsiausi planai. Tegul Naujieji nešykštės džiugių akimirkių ir geros sveikatos.

Su šv. Kalėdomis ir Naujaisiais metais visą lietuvių bendruomenę sveikina

Punsko savivaldybės vaikų darželio bendruomenė

Tegul šv. Kalėdos atneša ramybę į Jūsų namus ir širdis.

Tegul ateinančiais metais Jus lydi sėkmė, meilė, stiprybė ir tikėjimas!

Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos bendruomenė

Kalėdų šventės pakylėja mus nuo darbų ir rūpesčių persmelktos kasdienybės prie amžinųjų vertybių. Kūčių vakarą išgyvename mums brangių žmonių artumą, dalydamiesi su jais dvasios šiluma. Tegul Jūsų namuose nepritrūksta jaukumo, žmogiškosios šilumos, džiaugsmo, ramybės ir sveikatos. Viltinai žvelkime į ateinančius metus.

Linksmų šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų!

Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus bendruomenė

Artėja stebuklinga Kalėdų naktis.

Ta proga sveikiname visus, linkėdami neišblėstančių kalėdinių stebuklų: meilės, džiaugsmo, ramybės širdyse...

Lai Naujieji metai Jums būna kupini visapusiško pasisekimo ir geros kloties.

Vidugurių mokyklos bendruomenė

Šventiniams varpeliams skambant sidabrinės snaigės neša Jums nuoširdžiausius kalėdinius linkėjimus! Linkime, kad Kalėdos nesibaigtų blizgučiais parduotuvėse, o sušildytų ir pripildytų meilės širdis bei padėtų mums visiems ateinančiais metais tapti geresniais. Tikėjimas padaro visus dalykus įmanomus, viltis užtikrina, kad viskas klostytųsi gerai, meilė viskam suteikia šviesias spalvas.

Kalėdų proga linkime Jums niekada nepritrukti šių nuostabių trijų dalykų!

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

*Sidabrinė ramuma
Apgaubė gimtinę.
Žydi gėlės ant langų
Šaltos ir ledinės.
Tik viltis širdy gyva,
Kad Kalėdų naktį
Išiziebs žvaigždė šventa
Mūsų džiaugsmui degti.
(N. Jazbutytė)*

Linksmų šv. Kalėdų ir laimės Naujaisiais 2022-aisiais linki

Suvalkų lietuvių vaikų darželio bendruomenė

Simboliai, slypintys advento, Kūčių, Kalėdų apeigose ir papročiuose

NASTUTĖ SIDARIENĖ

Adventas – atėjimas. Labiau norėtusi pasakyti tiksliau – laukimas, Ateinančiojo iš dangaus laukimas. Laukimas pats gražiausias, jis yra pilnas nerimo, lūkesčių, paslapčių, simbolių. Gal todėl daugiausia ir išlikę papročių, apeigų, tradicijų būtent advento ir Kūčių, o ne pačių šv. Kalėdų. Taip, sutinku, adventas ilgesnis už Kalėdas. Be abejo, ilgesnis. Tačiau manau, ne vien dėl to. Sustokime ties šio šventinio laiko simbolika.

Laukimas, ruošimasis prasideda adventinio vainiko pynimu. Tai labai nauja tradicija, atkeliavusi iš Vokietijos, pas mus viešinti dar tik porą dešimtmečių. Vainiką priimame kaip vieną iš šv. Kalėdų simbolių. Pirmą kartą Hamburgo mieste jį „nupynė“ vienas evangelikų pastorius. Norėdamas niūriu laiku pralinksinti benamius, jo paties globojamus miesto vaikus, jis iš medžio pagamino ratą, ant kurio sustatė tiek žvakių, kiek adventas turėjo dienų. Kiekvieną dieną žvakę uždegdavo vis kitas vaikas. Vėliau ratą pradėta puošti eglės šakiais, žvakių kiekį sumažinta iki keturių, kadangi adventas trunka keturias savaites, bet nebūtinai tai yra visos savaitės, todėl dienų skaičius kiekvienais metais gali būti šiek tiek skirtingas. Ilgainiui trys žvakės pradėtos dažyti violetine spalva (advento spalva, siejama su atgaila) ir viena rožine (džiaugsmo spalva). Kiekvienos savaitės žvakė įgavo savo prasmę: pirmoji – Pranašo, arba vilties, antroji – Betliejaus, arba išganymo, trečioji – piemenų, arba džiaugsmo, ketvirtoji – angelų, arba meilės. Ne

tik žvakės simbolis svarbus, bet ir pačio apskritimo formos vainiko – tai besikartojantis metų ciklas. Kasmet ateina pavasaris, vasara, ruduo, žiema, po jos vėl kartojasi tie patys metų laikai. Vainiko pavidalas – tai ir žiedo, simbolizuojančio ištikimybę. Per visus metus žaliuojančios eglės šakelės – amžinybės simbolis.

Seniau advento vakarais susieidavo kaimynai pavakaroti. Vakarai ilgi, tai laukimą stengėsi trumpinti besikalbėdami ir kartu dirbdami savo atsineštus darbus. Be kasdienių rūpesčių, kaimo naujienų, dažnai pasakodavo apie „ne šios žemės“ dalykus: stebuklingus nuotykius, vaiduoklius, sutiktus anapilin išėjusius žmones, nelabus. Tikėdavo, kad žiemos metui protėvių vėlės vėl sugrįžta į namus, kiemą ar įsikuria miške augančiuose medžiuose. Vasarą saugojusios derlių laukuose, žiemą, po Vėlinių, sugrįžta saugoti namų pastogės, ūkio. Pasakojimai, pamėnėjimai neturi gąsdinti vakarujančių, o priminti, kad protėvių vėlės nepamirštos, kad jas žadama pakviesti ir prie Kūčių stalo.

Laukiant reikia pasiruošti priimti dangiškąjį svečių – kūdikėlį Jėzų. Per visą adven-

tą būdavo privalomas pasninkas. Pasninko valgius gamindavo tik iš augalinės kilmės produktų ir žuvų. Nevartojo nei pieno, nei kiaušinių. Ypač Kūčių dieną labai laikydavosi visų ribojimų. Kai kuriomis advento dienomis – šeštadieniais, sekmadieniais, ketvirtadieniais, antradieniais – apribojimai nebuvo tokie griežti. Tai savotiškas marininimosi laikas, simbolinis suartėjimas su protėviais.

Ant balta staltiese užtiesto Kūčių stalo nebūdavo atsitiktinių patiekalų. Prie jo kviečiama visa šeima ir nepamiršamos protėvių vėlės, todėl vienas indelis paliekamas tuščias. Sudėti valgiai simbolizudavo visos aplinkos, viso supančio pasaulio susiejimą iš laukų, sodo, daržo, miško, vandens (ežero, upės). Ant stalo kvepėjo ruginė duona, kepama iš

Vidos Vainičienės nuotr.

Nastutės Sidarienės nuotr.

laukuose augančių rugių, kūčiukai ir kiti kepiniai iš kviečių miltų. Iš sodo – džiovintų obuolių, kriaušių, slyvų kompotas. Iš daržo – aguonpienis iš aguonų, virtos bulvės, žirnių košė, kopūstai. Iš miško – uogos spanguolių kisieliui, riešutai, grybai. Iš ežerų ar upių – žuvis. Bitelių suneštas medus iš pievų, miškų, laukų, sodų. Šią ilgiausią metų naktį žmonės pradeda su ženklų ir palaima iš dangaus – pirmąją sužibusia žvaigžde. Tik tada, gavus protėvių sutikimą, ženklą, kad jau nusileido iš dangaus, susėdama vakarieniauti.

Nors eglės puošimo paprotys pas mus atkeliavo iš Vokietijos tik prieš keletą dešimtmečių, bet labai prigijo. Eglė – visus metus žaliuojantis medis – amžinojo gyvenimo simbolis. Seniau jos šakelėmis žmonės puošdavo kapus, iš jų pindavo laidotuvių vainikus. Eglėje tūnanti amžinojo gyvenimo simbolika gražiai susišaukė su jau nuo amžių gyvuojančiais papročiais. Eglutę atsinešdavo į namus – tai lyg

pasikviesdavo amžinybę.

Kalėdinę eglutę pradžioje puošdavo obuoliukais – rojas vaisiais. Ar patekė į rojų viliamės misti rojas obuoliais? Ši simbolika gal slypi amžinojo gyvenimo viltyje. Vėliau tikrus obuoliukus pakeitė blizgantys stikliniai, po to plastmasiniai rutuliukai, primenantys mums sodo obuolius. Kalėdinės eglės šakose „čiulba“ šiaudiniai paukščiukai, švyti šiaudinės žvaigždutės, saulutės – dangaus simboliai. Tai dangaus ilgesys, laukimas iš tenai ateinančio Atpirkėjo. Kol

Kalėdų eglė dar tūnojo kažkur toli Vakarų šalyse, dar tik žmonių minityse, mūsų protėviai nerdavo šiaudinius sodus – saulutes. Jie tikdavo ne tik Kalėdoms, bet ir vestuvėms, kurių kaip tik žiemą vykdavo daugiausia. Kai kurie sodų puošybos elementai primena eglutės papuošalus (tik ne obuoliukai, nes jie per sunkūs) – tai šiaudiniai paukščiukai, žvaigždutės, saulutės, reketukai. Šiaudinį sodą (o dar anksčiau – trobos kampe pastatytą nekultą rugių pėdą) pakeitė papuošta žalia eglė.

Prie papuoštos eglės ateidavo Kalėdų Senelis. Tik ne tas, vilkintis raudoną rūbą, kur dabar aplanko vaikus. Veikiau primenantis Miros vyskupą, su lazda. Bet kodėl apsirengęs išverstais kailiniais? Tai ne vyskupo apranga. Kad niekas jo nepažintų? Galbūt. Visi persirengėliai, dalyvaujantys apeigose, simbolizuoja

svetimus, atvykusius iš toli, gal net iš „kito pasaulio“. Tai atėjimo iš kito, nežinomo pasaulio simbolis. Kartu su Kalėdų Seneliu ateina ir dovanos – džiaugsmas vaikams. Dovanos seniau buvo paprastos: obuoliai, riešutai, saldainiai. Kaip kūdikėlį Jėzų apdovanojo trys karaliai, taip ir simboliškai jo gimimo proga reikia apdovanoti vaikus.

Kūčių vakaras – stebuklų metas. Tikėta, kad gyvuliai prakalba, kad jaunos merginos gali sužinoti, kada ištekės, o vyresnieji – ar dar ilgai gyvenės. Dar daug kitų burtų seniau žinojo lietuviai.

Advento, Kalėdų laikotarpiu minimas Kristaus atėjimas. Krikščioniškosios apeigos, simboliai susipynę su tradicinėmis, senosiomis gamtos kaitos – trumpiausios nakties apeigomis. Kartais tą ribą tarp senojo tikėjimo ir krikščioniškosios tradicijos sunku aiškiai nubrėžti, nes per daug šimtmėčių viskas labai suartėjo. Todėl ne tik šv. Kalėdų laikotarpiu, bet ir kitų švenčių metu tiek daug įvairių papročių, o juose ypač gausu simbolikos.

Vidos Valinienės nuotr.

Vyriausybės metinės

RYTIS MOTIEJŪNAS

Antriesiems kovidiniams metams ritantis į pabaigą, prieš keletą dienų sukako vieneri metai, kai dirba naujoji Lietuvos vyriausybė, sulipdyta iš trijų liberalių partijų, laimėjusių Seimo rinkimus 2020 m. rudenį. Neklystame – nors tų partijų pavadinimai ir skiriasi, visos jos priklauso liberalių politinių jėgų kryptčiai. Neapsigaukite dėl tų politikų ketinimų: geriausiai apie juos kalba ne skambūs priešrinkiminiai šūkiai, o realūs darbai. Apmaudu, kad jie dažnokai skiriasi...

XXX

Pakalbėkime apie pirmuosius naujosios valdžios metus. Kaip tik šiomis dienomis užsiplieskęs skandalas dėl baltarusiškų trąšų pervežimų grasi šiai Vyriausybei griūtimi. Galima ginčytis iki užkimimo ir tvirtinti, kad kažkas keisis kardinaliai ar kad viskas liks kaip buvę, o kaltaisiais bus paskelbti antraeiliai asmenys. Tačiau sunku nesutikti, kad kol kas šią Vyriausybę ir Seimo daugumą galima apibūdinti vienu žodžiu – nuvilianti.

„Valstietiška“ dauguma praeitą rudenį pralaimėjo ir užleido valdžią dviem liberalioms partijoms bei vadinamiesiems konservatoriams, kurių deleguota nepartinė premjerė žadėjo mums aukščiausias politinio skaidrumo ir profesionalumo normas. Realybėje viskas atrodo sudėtingiau. Naujoji „moteriausybė“, taip praminta dėl moterų ministrių gausos, niekuo nenustebino. Kažkodėl neatsirado ir prieš rinkimus žadėtų aukštos kvalifikacijos specialistų. Užtenka prisiminti epidemiją su savo mistiniu „130 žingsnių“ planu nugalintį sveikatos apsaugos

ministrą arba studijų iki galo neužbaigusią teisingumo ministrę. Neką geresni ir kiti kabineto nariai, apie kuriuos kalbama daugiausiai neigiamai. Nors „valdiški“ sociologai ir politologai stengiasi, net oficiali statistika pripažįsta, kad nepopuliariausių politikų dešimtuose 9 pozicijas iš 10 užima dabartiniai ministrai.

Naujoji valdžia ėmė vadovauti kritišku valstybei metu, kai antroji COVID-19 banga buvo mus uždariusi į ilgiausią karantiną, vakcinų dar nebuvo, o naujai užsikrėtusiųjų skaičius Lietuvoje siekė po 3–4 tūkst. per dieną. Drakoniškas užsidarymas užtruko beveik iki vasaros, bent vieną vakciną šiandien gavo jau daugiau nei du trečdaliai piliečių, tačiau valdžia ir toliau šurpina žmones savo keistais sprendimais. Kartais atrodo, kad siekiama juos kuo labiau įbauginti, o ne įtikinti skiepytis. Suprantama, kad tokia botago politika kelia vis didesnę pasipriešinimą. Pagaliau juk paneigtas ir mitas, kad pasiskiepijus gyvenimas sugrįš į priešpandeminę situaciją. Šia liga serga ir nuo jos miršta ir skiepyti, ir neskiepyti, o garsusis šūkis „Petys už laisvę“ pasirodė esąs neteisingas. Tai kiek dar tų eksperimentinių vakcinų dozių teks susileisti? Kalbama, kad Lietuva prisipirko vakcinų ar ne po 8 dozes kiekvienam gyventojui. O ciniški antivakseriai kikena, kad tie, kurie išlaikys 8 dozes, bus beveik nemirtingi...

Vasarą, kiek atlyžus pandemijai, Lietuva susidūrė su dar vienu iššūkiu. Kilus triukšmui dėl jėga pasodinamų civilinių lėktuvų, mūsų rytinė kaimynė susiginčijo su mumis dėl tokio elgesio. Šiandien jau

visi užmiršo, kad Baltarusijos vadovui reikėjo tik perimti į Vilnių skridusį jauną opozicionierių, kuris jau po poros savaitių pasirodė besantis visai ne opozicionierius, o visai A. Lukašenkai lojalus žmogus. Kol visi svarstė, kaip ten buvo iš tikrųjų, Baltarusijos vadovas nutarė „atkeršyti“ Lietuvai, užversdamas ją, Lenkiją ir Latviją nelegaliais migrantais iš Afrikos ir Artimųjų Rytų valstybių. Visi sutinka, kad be savo globėjo iš Maskvos palaikinimo A. Lukašenka vargu ar būtų ryžęsis tokiam poelgiui, bet... Neblogai uždirbo baltarusių „turizmo“ firmos, žadėdamos tokiems keliautojams gyvenimą Vokietijoje. Diktatorius įžūliai reikalauja, kad Europos Sąjunga (ES) susimokėtų už tai, jog tokie emigrantai neitų į mūsų pusę. Ir pati ES atsisakė netgi duoti Lietuvai pinigų spygliuotos vielos statybai. Bepigu Lenkijai – ji nors iš karto neįsileido bėglių, tuo tarpu mūsų šaliai atsibudo ir užtvėrė sieną tik tada, kai pabėgėlių skaičius valstybės viduje viršijo 4000. Nors ir sakoma, kad dalis emigrantų lyg ir grįžta namo, o dalis sugebėjo nelegaliai pasiekti Vokietiją, net ir likusiųjų išlaikymas mums yra gana didelė finansinė našta.

XXX

Pandemija ar ekonominių emigrantų ordos yra daugiau globalios problemos, bet jauni ir arogantiški mūsų valdžios atstovai sugalvojo ir daugiau savų problemų. Naujausia ir garsiausia iš jų yra baltarusiškų trąšų eksporto per Lietuvą draudimas. Garsiausiai šaukė apie sankcijų autoritarinei Baltarusijai būtinybę, mūsų užsienio politikos korifėjai

Patvirtinta Ingridos Šimonytės vyriausybė

smarkiai apsijuokė. Pasirodo, sankcijos lyg ir paskelbtos, bet trąšos ir toliau gabenamos (ir bus gabenamos) Lietuvos geležinkeliais ir per Klaipėdos jūrų uostą. Tokios pasirašytos sutartys, kurios numato ir šimtamilijonines baudas jas nutraukiančiai pusei. Lietuva, nutarusi būti sankcijų paskutiniam Europos diktatoriui smaigalyje, smarkiai apsisikaičiavo. Pasirodo, tų sankcijų esą keletas rūšių: yra europietiškos, yra amerikietiškos. Bet net JAV, smarkiausiai baranti A. Lukašenką už grubų kitaminčių slopinimą, žada pirkti baltarusiškas trąšas bent jau iki kitų metų pavasario!

Kas kaltas, kad kairė nežino, ką daro dešinė? Jei jau skelbiamos sankcijos, gal reikėtų numatyti visus galimus įvykių raidos variantus? Dabar lietuvius vadina kvailiais, o ir A. Lukašenkos oponentų akyse atrodome keistai. Lyg ir taikoma sankcija, bet lyg ir ne. Gali kilti klausimas: ar mūsų užsienio politika nuosekli ir nuoširdi? Pagaliau – o kas sumokės tas milžiniškas baudas, apie kurias kalbama? Baltarusiai teikia pasauliui penktadalį šios rūšies trąšų (būtinų

žemės ūkiui) ir ras kitus kelius, jei užsivers Lietuva. Tačiau kas kompensuos Lietuvos nuostolius, jei be krovinių taps nuostolingi ir bankrutuos mūsų geležinkeliai ir vienintelis jūrų uostas?

Klausimų kyla įvairių. Ekonomistai įspėja, kad trąšos tėra žiedeliai, palyginus su tomis „uogelėmis“, kurias mums ruošia Kinija. Ir čia persistengė vadinamieji „vertybinės politikos“ šalininkai. Dar galima suprasti moralinę paramą Baltarusijos opozicijai. Juk užguiti artimiausi kaimynai. Bet kam reikėjo pyktis su Kinija dėl Taivano, galva neišneša. Senas politinis ginčas, egzistuojantis daugiau kaip 70 metų, kai po pilietinio karo nusistovėjo dviejų Kinijų (žemyninės komunistinės ir Taivano saloje įsikūrusios, karą pralaimėjusios nacionalistinės) principas, vargu ar privalėjo būti lietuvių užsienio politikos aktualija. Kalbama, kad idėja įsteigti Taivano atstovybę kilo vienam viceministru, turinčiam ten savo interesų. Juokingiausia tai, kad tokių taivanietiškų atstovybių pasaulyje yra nemažai, tačiau jos vadinamos ne salos, o jos didžiausio

miesto (Taibėjaus) vardu, siekiant neerzinti Pekino. Tai, atrodo, subtilios diplomatinio etiketo smulkmėnos, tačiau jau ima aiškėti, kad mūsų ekonomikai tokie akibrokštai irgi kainuos brangiai.

Taivanietiškoje istorijoje galime girtis principine drąsa (remiame ne autokratų iš žemyno, bet demokratiškus saliečius), bet baltarusiškų trąšų istorijoje Lietuvos prestižui jau padaryta didžiulė žala. Tačiau susikompromitavę ministrai aiškina, kad juos keisti netinkamas laikas, įsižeidusi premjerė žada atstatyti visą Vyriausybę, o tuo pat metu žiniasklaidos kanalai bando rasti kaltų Prezidentūroje... Ponai mielieji, ar dabar metas pjautyneš?

Kaip ir manyta, valdžios „krizė“ pasibaigė niekuo. Po griausmingų grasinimų visi ministrai liko savo vietose. Baltarusiškas trąšas žada vežti per Latviją, Estijos uostai džiaugiasi naftos produktų pervežimo padidėjimu, o Lietuvos prezidentas kviečiasi URM vadovą pasiaiškinti dėl Kinijos. Konfliktas su šia valstybe tik gilėja. Uždaryta mūsų ambasada Pekine, diplomatai atšaukti, o nuostolių dydis gali siekti ne milijonus, bet milijardus eurų. „Kaltininku“ paskelbtas LG vadovas. Verslininkai sutrikę, tik mūsų valdžia – dar ne...

XXX

Pagal Rytų horoskopus ateinantys 2022-ieji bus Tigro metai. Taip norėtusi, kad tais metais visos Lietuvos vietinės ir globalios bėdos trauktųsi į šoną ir pagaliau pavyktų bent kiek atsigausti. Ar pavyks įnoringą tigrą prisijaukinti kaip kokį murkiantį kačiuką? Palinkėkime vienas kitam kantrybės, išminties ir, žinoma, stiprios sveikatos.

*Gražių šv. Kalėdų
ir Naujųjų metų,
mieli „Aušros“ skaitytojai!*

Ar lietuviai moka protestuoti?

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Kartais girdžiu klausiant, kodėl Lenkijos lietuviai nerengia piketų ar kaip nors kitaip viešai nedemonstruoja savo nepasitenkinimo. „Jeigu Lietuvoje gyvenantiems lenkams savivaldybė trukdytų steigti lenkišką darželį ar bandytų uždaryti veikiančią mokyklą, jie tuoj pat triukšmingai demonstruotų ne tik prieš savivaldybę, bet ir Prezidentūros rūmų durų“, – sakoma. „Negi neturite problemų? O gal bijote?“ – klausiama. Kartais tokie siūlymai ir tokios išvados erzina, tačiau visuomet kyla klausimas, kodėl Lenkijos lietuviai taip nesielgia, jeigu tai normali, įstatymais reglamentuota pilietinio protesto išraiška? Neatsakysiu į šį klausimą, kadangi niekur neaptikau, kad šia tema būtų buvę atliekami tyrimai ar apklausos. Tačiau apie kai kuriuos dalykus galime pasvarstyti.

Ne tik Lenkijoje gyvenantys lietuviai, bet ir kitos dažnai žymiai gausesnės tautinės mažumos tokio pobūdžio pilietinių akcijų nerengia. Nemato reikalo? Bijo? Nemanoma, kad tai bus veiksminga? Taip pat negaliu vienareikšmiai atsakyti į šiuos klausimus. Galimas daiktas, kad tai lemia istorinė patirtis, kuomet tautinės mažumos valstybės aparato buvo akylai prižiūrimos ir jų atstovai neretai įvairiais būdais baudžiami. Juk socialistinės Lenkijos laikais viešas ir organizuotas nepasitenkinimo demonstravimas neišvengiamai reiškė problemas darbe ir asmeniniame gyvenime. Galbūt tie anų laikų prisiminimai dar vis trukdo pasijusti visiškai laisvais piliečiais. Manau, kad nemažą įtaką daro taip pat Lenkijos visuomenės daugumos konservatyvus požiūris į įvairias mažumas. Todėl

tautinės mažumos vengia viešai demonstruoti savo nepasitenkinimą ir ieško kitų būdų tai daryti. Bijoma kaimynų? Ne tiek bijoma, kiek nenorima keisti nuo seno nusistovėjusių santykių. Daugeliu atvejų, apie ką jau ne kartą esu rašęs, mažesnėse vietovėse, tokiose kaip Seinai ar Suvalkai, kaimynų požiūris į tautines mažumas yra labai paprastas ir aiškus – „dai nuokite ir šokite, tačiau kai uždarote savo kiemo vartelius ir einate į gatvę, būkite malonūs ir nedemonstruokite išskirtinumo, tapkite lenkais“. Tai ir yra viena svarbių priežasčių, kodėl lietuviai ar, tarkime, vokiečiai nerengia piketų ir demonstracijų.

Ar lietuviai niekada nerengė viešų demonstracijų ir mitingų? Rengė. Visi jie buvo taikaus pobūdžio, o priežastys buvusios labai skirtingos. Visi jie atliko ir vis dar atlieka svarbų vaidmenį, kadangi istorinė atmintis formuoja mūsų požiūrį į bendruomenę ir stiprina dvasinį ryšį su ja. Matyt, visų tokio pobūdžio įvykių neišvardysiu, bet kelis verta priminti.

Daugelis atsimenate lietuvių mitingus Punske ir Varšuvoje, kai 1991 m. sausio 13-osios įvykių metu Lietuva priešinosi Sovietų Sąjungos karinei agresijai. Lietuvius palaikė ne tik to meto Lenkijos „Solidarumo“ elitas, bet ir daugelis eilinių žmonių. Prisimename taip pat mūsų krašto žmonių protestus prieš Punsko ambulatorijos, kur 1999 m. buvo kuriama Lenkijos pasienio tarnybos užkarda. Šalies visuomenės reakcijos buvo nevienalytės. Kai kurie Lenkijos politinio elito lyderiai bandė suprasti lietuvių protestą ir jiems simpatizavo, tačiau nemaža dalis, tarp kitko, valdžios atstovai, formavo lietuvių, kaip

kontrabandininkų, įvaizdį. Atsimeiname taip pat dar vieną beveik tuo pačiu metu įvykusį mažesnio masto, bet labai reikšmingą protestą, kuomet naikinant dėstymą lietuvių kalba Seinų valsčiaus savivaldybės įkurtoje Seinų gimnazijoje, lietuviai tėvai žaibiškai priėmė sprendimą „nuo rytdienos“ vaikus vežti į Punsko lietuvišką gimnaziją ir apgyvendinti juos Punsko licėjaus bendrabutyje. Sprendimas valdžios atstovams buvo tiek netikėtas, kad jau pirmosios jų reakcijos reiškė lietuvių pergalę.

Noriu priminti dar vieną pavyzdį. Jis savo apimtimi ir forma labai skiriasi nuo anksčiau paminėtų. Apie šį neįprastą lietuvių protestą istoriografijoje jau nemažai rašyta. Neseniai perskaičiau istorikės Svetlanos Červonajos straipsnį apie Katalikų bažnyčios veiklos strategiją Lietuvos ir Lenkijos pasienyje (Czerwonnaja Swietłana. Kościół katolicki na pograniczu polsko-litewskim: strategia pojednania i zjednoczenia wiernych? Sąsiedztwo III RP, Wrocław, 2012). Istorikė rašo apie neįprastomis formomis reikštą lietuvių protestą dėl lietuviškų pamaldų panaikinimo Seinų bazilikoje. Priminsiu, jog apie 1971-uosius saujelė šio krašto lietuvių nusprendė Seinų bazilikoje pradėti neįprastą protestą, siekdami, kad būtų grąžintos pamaldos lietuvių kalba. Jis pasireiškė tuo, kad pasibaigus lenkiškoms pamaldoms tie žmonės atsiklaupdavo ir garsiai lietuviškai meldavosi. Tačiau ne tik. Istorikė primena ir kitas protesto formas. Tai peticijų, prašymų Bažnyčios institucijoms Lenkijoje ir užsienyje rašymas, atsisakymas priimti kunigus kalėdojant ar mažesnis aukojimas

Plakatas su užrašu: „Įsidėmėk! 1946–1975 m. mes, lietuviai, meldžiame Lenkijos bažnyčios dvasininkiją, kad Seinų parapijos bažnyčioje mišios būtų laikomos lietuvių kalba“

parapijai. Tai truko iki 1983 m. Nei Lenkijos saugumas, nei Bažnyčios hierarchai nesugebėjo tokia neįprasta forma reiškiamo protesto užgniaužti ir nuslopinti. Šiandien jau pasiekiami archyviniai šaltiniai atskleidžia analogų neturinčius faktus. Gilaus socializmo metais Bažnyčios atstovai ryždavosi kreiptis net į Liaudies Lenkijos saugumo tarnybą (tą tarnybą, kuri juos pačius persekiojo) ir prašyti pagalbos užgniaužti lietuvių maldas Seinų bazilikoje.

Šiandien atrodo kurioziška, bet net tokia forma (maldomis) reiškiamas protestas buvo gana pavojingas jo dalyviams. Neužmirškime, kad jis vyko gūdaus socializmo laikais. Kaip jau minėjau, to meto Lenkijos Katalikų bažnyčios hierarchai, nors ir patys buvo engiami valstybės saugumo aparato, būtent tose struktūrose ieškojo paramos slopinti šį neįprastą lietuvių protestą. Istorikė S. Červonaja, susipažinusi su istoriniais šaltiniais, pati stengiasi rasti atsakymą, kodėl Lenkijos Bažnyčios atstovai pasirinko būtent tokią veikimo strategiją, pažeisdami religinę etiką – nesistengė vienyti, bet kiršino tarpusavy to paties tikėjimo žmones. Istorikė konstatuoja, kad dėl tokios politikos lietuviai Seinuose atsidūrė

nepavydėtinoje padėtyje, mat pamaldų lietuvių kalba Seinų bazilikoje atnašavimui priešinosi komunistinė valdžia, karinės tarnybos, lenkų dvasininkai ir dauguma vietos lenkų tikinčiųjų. Esant tokiai padėčiai saugumo struktūroms buvo paranku manipuliuoti informacija ir rengti įvairias provokacijas. Kitaip sakant, reikėjo nemažos drąsos tokiam proteste dalyvauti.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad lietuvių protestas nepasireiškė vien poteriais ir lietuviškų bažnytinių giesmių giedojimu pasibaigus lenkiškoms pamaldoms. Kaip pastebi S. Červonaja, lietuviai išsiuntė kelias dešimtis peticijų, kurių adresatai buvo Lomžos kurija, kardinolas S. Vyšynskis (S. Wyszyński), Lenkijos episkopatas ir Vatikanas. Daugelis jų nesusilaukė atsakymų, tačiau žinia apie šį protestą pasiekė užsienį. Vyskupas M. Sasinovskis (M. Sasinowski) 1976 m. rašė Vatikanui: „Reikia pažinti lietuvius (tiksliau sakant – jų vadeivas), kad žinotum jų negailestingumą, užsispyrimą, gobsumą, įžulumą, agresyvumą, kurie, matyt, kyla dėl jų nepilnavertiškumo kompleksų. Joks taikus sambūvis (bent šioje teritorijoje) jų netenkina“ (ten pat, p. 94). Taigi tokiais žodžiais

savo rašte Vatikanui lietuvius apibūdino Lomžos vyskupijos ganytojas. Tačiau turime suprasti, kad žymiai pavojingesni tokie arba panašūs žodžiai būdavo tada, kai jie skambėjo iš sakyklos Seinų bazilikoje per pamaldas. Jie priešškai nutekdavo lenkus lietuvių atžvilgiu. Dėl didelių pastangų lietuviai

šią neįprastą bylą laimėjo, tačiau jos atgarsiai gyvi ligi šių laikų. Net tada, kai lietuviškų pamaldų atnašavimo Seinų bazilikoje problema jau buvo seniai išspręsta, 1995-aisiais, tuometinis Seinų parapijos klebonas vietiniam laikraščiui pareiškė: „<...> tegul tie vadeivos (lietuvių) nesvajuoja, kad Seinuose klebono pareigos bus patikėtos lietuviui. <...> Lenkai niekada su tuo nesutiks. Žinoma, lenkai toleruoja ir susitaikė su tuo, kad lietuviai beveik panaudodami jėgą įsiveržė į baziliką, susitaikė, kad atnašaujamos lietuviškos pamaldos, tačiau tai jau labai daug“ (Przegląd Sejneński, 1995, p. 7).

Apibendrinant galima pabrėžti, kad lietuvių tautinė mažuma Lenkijoje ne kartą rengdavo protestus, kad apgintų, pagerintų savo bendruomenės padėtį arba atkreiptų visuomenės dėmesį į itin svarbius, jos manymu, įvykius. Dažniausiai tie protestai apsiribodavo peticijų, raštų, atmintinių rašymu. Tačiau buvo ir aktyviau reiškiamų protestų. Kaip sakydavo vienas Lenkijos lietuvių bendruomenės kūrėjų – kai reikia ginti bendruomenės interesus, ne tiek svarbu, ar raštas gerai, ar prastai parašytas. Svarbu, kad jis būtų parašytas.

Suvalkų lietuvių mokykla ar Suvalkų švietimo ir kultūros centras?

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Baigiantis metams, keletą mėnesių po Lenkijos lietuvių bendruomenės suvažiavimo kalbuosi su Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininke Jolanta Malinauskaite-Vektoriene apie Suvalkuose planuojamą kurti lietuvišką mokyklą.

Irena Gasperavičiūtė: Spaudoje galima buvo perskaityti, kad po Lenkijos edukacijos viceministro Tomašo Żymkovskio (Tomasz Rzymkowski) susitikimo su Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministre Jurgita Šiugždinienė Lietuva išipareigojo sugražinti valstybinį tautinių mažumų gimtosios kalbos egzaminą, pažadėta lenkų tautinei mažumai leisti vadovėlius. Kalbėta ir apie Suvalkų lietuvišką mokyklą. Gal žinai, kas buvo nuspręsta šiuo klausimu?

Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė: Žinau, kad buvo padėkota lenkams už Švietimo ir kultūros centro įsteigimą Suvalkuose. Bet kol kas tokio centro nėra, yra tik vaikų darželis, kuris įsteigtas dėl Lietuvos finansinės paramos. Lenkija prisidėjo tik tiek, kad pasirašė dokumentus, davė leidimus, žodžiu, netrukdė... Ar tai indėlis? Gal... Darželis buvo įkurtas mūsų organizacijų pastangomis su Lietuvos finansine parama. Šiuo metu lenkai skiria įstatymu priklausančią mokinio krepšėlį, t. y. 75 proc. Suvalkų miesto vaikų darželio ugdymo krepšelio dydžio, likusias išlaidas padengia Lietuva. Kalbėti apie švietimo ir kultūros

centrą kol kas per anksti, nes jo pagrindžiausiai nėra. Lenkijos lietuvių bendruomenė po lapkričio 26 d. ministerijų atstovų susitikimo iš ambasados ir Lietuvos ŠMSM gavo informaciją, kad teiktume paraišką Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai dėl investicinio projekto – minėtojo centro.

I. G.: Jau tiek darbai įsibėgėję, kad galima teikti paraišką dėl investicinio projekto?

J. M.-V.: Ne, bet neturim kitos išeities. Kol kas neturim sklypo, tad nieko negalima padaryti, jokio žingsnio žengti. Net mokyklos projekto negalim užsakyti, nes pastatas paprastai projektuojamas konkrečiam sklypui.

Per mėnesį privalom pateikti minėtą paraišką. Bet neįmanoma paruošti visų reikiamų priedų. Vakar (gruodžio 7 d.) buvome susitikę Vysk. Antano Baranausko fondo, Lenkijos lietuvių draugijos ir Lenkijos lietuvių bendruomenės vadovai ir aptarėme šį klausimą. Svarstėm, kokie mūsų pajėgumai. Iš tikrųjų mes neturime žmonių, specialistų, kurie galėtų užsiimti šiais darbais. Nusprendėm, kad kiek sugebame, padarysime ir pateiksime tą paraišką. Net jeigu pagal tą paraišką gautume finansavimą – tai jis būtų 2023 m., o tais metais jau turėtų veikti pirmoji klasė. Joje būtų 7 vaikai. Manau, kad dabartinėmis sąlygomis tai visai neblogas rezultatas. Matom, kad šiuo keliu einant iki 2023 m. neįmanoma įkurti

mokyklos. Tai truputį neramina, ypač dėl to, kad nenorėtume prarasti tėvų pasitikėjimo.

I. G.: Kiek šiuo metu vaikų lanko Suvalkų lietuvių vaikų darželį?

J. M.-V.: Dabar darželyje 22 vaikai. Dar yra tokių, kurie greitai tuomet planuoja pas mus ateiti. Tikiuosi, kad kitais metais bus jų apie 30. Tiesą sakant, Suvalkų mieste galinčių lankyti lietuvišką darželį vaikų (turiu omeny lietuviškų arba mišrių šeimų vaikus) yra žymiai daugiau. Mūsų pajėgos labai panašios kaip ir Seinų lietuvių „Žiburio“ vaikų darželyje, galėtumėm ateityje būti panašaus kaip „Žibury“ dydžio mokykla. Suvalkų miestas plečiasi, mūsų bendruomenės jaunimo nemažai apsistoja čia gyventi, taigi daugės jaunų šeimų, bus ir vaikų. Aišku, tai dar nereiškia, kad visi vaikus atves pas mus, tačiau tikiuosi, kad bus nemažai ir tokių, kuriems svarbu perduoti savo tautybę, kalbą, kultūrą ateities kartoms.

I. G.: Grįžkime prie sąvokų: norima steigti mokyklą ar švietimo ir kultūros centrą? Juk tai ne tapatu. Kaip išivaizduoji tą švietimo ir kultūros centrą? Juk mokykla – tai labai konkreti ir įstatymiškai apibrėžta institucija. Švietimo ir kultūros centras – ne labai aišku, kas tai, ir jo įforminimas gali būti labai įvairus.

Vysk. A. Baranauskas fondo tarybos ir valdybos nariai su Suvalkų lietuvių darželio direktore

J. M.-V.: Centre būtų viskas: mokykla, pradėdant I–III klasėmis, ir ją reikėtų auginti, ten rastų vietą ir tie vaikai, kurie dabar lanko pamokas tarpmokyklinėje grupėje, būtų vaikų darželis, be to, veiktų ansambliai „Sūduva“, „Ančia“, ten turėtų būti vieta „Vienybės“ klubui, Lenkijos lietuvių draugijos skyriui, „Suvalkiečio“ redakcijai. Visų kartų suvalkiečiai turėtų rasti ten savo vietą.

Projektuojant reikėtų pamąstyti, kaip atskirti švietimo dalį ir kultūrinę-visuomeninę dalį, kad atitiktų formalius reikalavimus. Sakykim, mokykla galėtų būti su atskiru įėjimu, lyg ir atskirta nuo kultūrinei veiklai skirtos dalies.

I. G.: Kaip sekasi ieškoti sklypo?

J. M.-V.: Sklypą rasti labai sudėtinga. Vaivada ar miesto vadovas sakė neturintys galimybės skirti sklypą iš valstybės išdo. Akivaizdžiai nei miestas, nei vaivada nėra

suinteresuoti, kad įsikurtų lietuviška mokykla. Net neabejoju, kad yra valstybės išdui priklausančių sklypų ar net pastatų.

Buvome pateikę skelbimus spaudoje, kad ieškome privataus sklypo, tai atsiliepė vienas žmogus, kurio sklypas miesto bendrajame erdvės plane yra pažymėtas kaip žemės ūkio paskirties. Tad vėl patenkame į keblią padėtį, nes tampam priklausomi nuo miesto valdžios „geranoriškumo“, o nežinome, kada ji miesto bendrajame plane norės pakeisti paskirtį.

Pasitelkdami kitus žmones suradom du kitus sklypus, su kurių savininkais galima kalbėti, kurie galbūt būtų suinteresuoti parduoti. Kainos kol kas nežinome.

I. G.: Buvęs Lietuvos ministras pirmininkas Saulius Skvernelis buvo žadėjęs, kad Lietuva apsiimtų pastatyti Suvalkų lietuviams švietimo ir kultūros centrą. Ar atsisakyta šių planų?

J. M.-V.: Lietuva nepasakė – ne. Bet dabartinės Vyriausybės aiškios deklaracijos neturim. Lieka didelis klausukas, kas bus toliau.

I. G.: Ar buvot susitikę ir kalbėjote šiuo klausimu su dabartine Vyriausybės vadove Ingrida Šimonyte ar ŠMSM ministre Jurgita Šiugždinienė?

J. M.-V.: Rugsėjo mėnesį prieš švietimo, mokslo ir sporto ministrę vykstam į Varšuvą surengtas nuotolinis susitikimas. Nuspręsta akcentuoti, kad Suvalkų mokyklos įkūrimas – pagrindinis ir svarbiausias Lenkijos lietuvių švietimo klausimas. Tame susitikime mes aiškinom, kad šiuo metu rašyti paraišką Vidaus reikalų ir administracijos ministerijai yra beprasmiška, kad mes laukiam politinio sprendimo.

I. G.: Prieš beveik dvejus metus buvo surastas vienas labai apčiuopiamas variantas – pirkti tuo metu parduodamas kareivines miesto centre netoli „Loft“ viešbučio. Kodėl atsisakyta šio varianto? Kaip dabar vertini tą sprendimą iš laiko perspektyvos?

J. M.-V.: Tada mes padarėm klaidą, kad nepirkom to pastato. Reikėjo prašyti Lietuvos lėšų ir pirkimui, ir to pastato pritaikymui mokyklai ir kultūrinei veiklai.

I. G.: Kokie artimiausi žingsniai?

J. M.-V.: Pateiksim paraišką ir lauksim reakcijos.

I. G.: Ačiū už pokalbį. Belineka palinkėti sėkmės, kad ateinantieji metai atneštų daugiau konkrečių, konstruktyvių sprendimų Suvalkų mokyklos klausimu.

Iš praeities į dabartį. Punsko lietuvių kultūros namams 65-eri!

ASTA PEČIULIENĖ

2021-ieji slenka į pabaigą. Gal jie ir buvo geresni negu 2020-ieji, bet vis tiek ne tokie, kokius įsivaizdavome, kad galėtų būti... Tikėjomės jų žymiai geresnių. Vis dėlto... Nors dar iki birželio buvo daug ribojimų, draudimų, po to pandemija šiek tiek atslūgo, žmonės pradėjo skiepytis... Ir mūsų, Punsko lietuvių kultūros namų (LKN), gyvenimas pradėjo alsuoti... Pirmiausia suaugusieji ėmė repetuoti, vėliau ir vaikai sugužėjo. Smagu, kad kultūros namai atgijo, grįžo įprastas gyvenimo ritmas.

Šie metai kultūros namams buvo ypatingi. Šventėme daug jubiliejų, bet svarbiausias jų, be abejo – LKN 65-metis. Dar 2020 m. žiemą sumanėme šiam jubiliejui prašyti paramos iš Lietuvos kultūros tarybos, pateikdami paraišką programai „Globali Lietuva“ idėjos sklaidai. Mūsų projektas pavadintas „Iš praeities į dabartį. Punsko lietuvių kultūros namams 65-eri“. Jį įgyvendinti numatėme per dvejus metus. Didešiam mūsų džiaugsmui kovo mėnesį paskelbus rezultatus sužinojome, kad šiam projektui nuspręsta skirti paramą. O paramos suma mums buvo kosminė – 15.000 eurų. Tiek pinigų niekas niekada mums nebuvo skyręs (išskyrus Europos Sąjungos lėšas), todėl nepaprastai džiaugėmės galėdami įgyvendinti užsibrėžtus uždavinius ir tikslus.

Pagrindinis projekto tikslas – išsaugoti, puoselėti ir stiprinti Lenkijos lietuvių kultūrą bei tautinį tapatumą. Jį stengėmės pasiekti įgy-

Iš Punsko LKN archyvo

vendindami visas projekte numatytas veiklas. O tos projektinės veiklos mums pasirodė labai reikalingos, įdomios ir aktualios. Viena iš jų, kurią turėjome įgyvendinti pradžioje – buvo filmavimo ir montavimo mokymai paaugliams ir jaunimui. Juos mums pažadėjo vesti Vytautas V. Landsbergis. Vis dėlto atėjus sutartam mokymų laikui atsirado nenumatytų kliūčių, dėl kurių žinomas režisierius negalėjo atvykti į Punkską. Todėl teko greitai ieškoti žmogaus, kuris būtų vietoje ir galėtų pradėti darbą su jaunimu. Dėl šių priežasčių ir vis dar banguojančios pandeminės situacijos mokymus suorganizavome tik spalio ir lapkričio mėn. Mums pagalbos ranką ištiesė jaunas, žingeidus ir norintis bendrauti vaikinai – Lukas Berneckas. Jis mielai sutiko pamokyti jaunimą filmavimo ir montavimo, įtraukdamas į šią veiklą 10 jaunų žmonių (daugiausia

jaunių teatro „Kregždė“ dalyvių). Šių mokymų rezultatas – sukurtas trumpametražis filmas apie Punsko lietuvių kultūros namus. Kūrybingas jaunimas pats turėjo nuspręsti, kokia kryptim pristatys kultūros namų veiklą. Jie plūso ištiesis dienas, filmavo, padėjo rengti sceneriją, kol galiausiai prisėdo prie sunkaus ir sekinančio montavimo, nufilmuotos medžiagos peržiūrėjimo. Ir štai filmo kūrimas eina į pabaigą. Mes visus LKN ansambličius, vadovus, besidominčius mūsų veikla žmones gruodžio 30 d. (ketvirtadienio vakarą) pakviesime į šio filmo premjerą, rengdami labdaros akciją „Pasidalink“. Kviečiame atvykti pasižiūrėti jaunimo darbo rezultato. Minėtiems mokymams įsigijome naują kamerą su statyvu (kaina apie 10.700 zł) bei nusipirkome vaizdo montavimo programą.

Kita šio projekto veikla – visų Punsko LKN meno ansamblių kon-

certas „Iš praeities į dabartį“, kuris vyko prie Punios ežero, atviroje erdvėje. Dar kartą norėčiau nuoširdžiai padėkoti Punsko LKN darbuotojams Robertui ir Vytautui, penkioms ansamblietėms: Jūratei, Alicijai, Jolantai, Daivai ir Lidijai, kurie plušo visą dieną, kad prie ežero scena virstų koncertų sale, o mes pajustume šventę ir širdimi, ir akimis. Koncerte dalyvavo visi Punsko LKN veikiantys meno ansambliai. Lietuviškos dainos, šokiai, muzika, lietuviškas žodis atspindėjo mūsų siekius, kuriuos užsibrėžėme įgyvendinti – išsaugoti ir puoselėti lietuvių kultūrą, stiprinti tautinį tapatumą. Koncerto metu, be meno programos, pagerbėme visus buvusius LKN vadovus ir buvusius bei dabartinius ansamblių vadovus. Visiems jauniausiems LKN ansamblietėms (vaikučiams) nupirkome LNKC išleistą knygėlę „Tautinės lėlės: Lietuvos etnografinių regionų kostiumai“, parengtą D. Tomkuvienės ir D. Keturakienės. Tokias knygeles gavo maždaug 100 mergaičių ir berniukų. Įgyvendindami projektą kapelai „Klumpė“ ir naujai atgaivintam estradiniam ansamblui „Punia“

nupirkome smuiką (kaina apie 6.800 zł), kurį pagamino garsus Lietuvos muzikos instrumentų meistras Vytautas Gečas iš Vilniaus. Po koncerto visus suaugusius dalyvius pakvietėme bendrai vakaronei. Taip ir praėjo visų mūsų laukta šventė.

Trečia projekto veikla buvo kalėdinių eglutės žaisliukų iš šiaudų gamybos mokymai vaikams. Juos lapkričio 27–28 d. bei gruodžio 4–5 d. vedė menininkė Ilona Juncičienė iš Alytaus jaunimo centro. Tai buvo nepaprastai smagūs užsiėmimai vaikams, kurie žaisliukus eglutei iš šienelio ir šiaudų (giriandras, reketukus, žvaigždutes) gamino pirmą kartą. Mokymuose dalyvavo 25 vaikai (daugiausia „Puniukų“ dalyviai). Smagu buvo stebėti, kaip jie kruopščiai pirščiukais suko šiaudus, varstė šiaudelius, rišo mazgelius. O kiek džiaugsmo buvę, kai jų žaisliukai atsirado ant kalėdinės eglutės, stovinčios Punsko LKN fojė. Jie patys ją puošė, gražino. Smagu buvo ir pasidalinti Kalėdų Senelio paliktais saldainiais.

Vykdamas projektą smagių akimirų išgyveno suaugę ansamblietė, rugšėjo 22 d. dideliu autobusu išvykę į Vilnių. 40 LKN ansamblių dalyvių Šokio teatre, esančiame M. K. Čiurlionio mokykloje, stebėjo Lietuvos valstybinio dainų ir šokių ansamblio „Lietuva“ modernaus šokio spektaklį pagal J. Tumo-Vaižganto apysaką „Dėdės ir dėdienės“. Mūsų žmonėms jis nepaprastai patiko. „Lietuvą“ išvydome visiškai kitokiame amplua. Dėl išgyventų emocijų, patirtų jausmų dar

ilgai išsilaikė pakili dvasia. Ne kasdien turime progą pamatyti tokį reginį. Tai buvo padėka mūsų žmonėms už ilgametį dalyvavimą kultūrinėje veikloje. Mat bilietus mums dovanavo ir transporto išlaidas padengė rėmėja – Lietuvos kultūros taryba.

Tiek jau nuveikėme šiais metais, bet kadangi tai dvejų metų tęstinis projektas, jo veiklomis dar džiaugsimės ir 2022-aisiais. Kitais metais norime suorganizuoti net dvi išvykas į Lietuvos teatrus: Vilniaus operos ir baleto teatrą, dramos teatrą ar kokį muzikinį teatrą. Vienai išvykai pakviesime vaikus, parinkę jiems tinkamą spektaklį, o kitai – suaugusius (vešime juos į dramos spektaklį). Na ir dar viena veikla, kurią mums beliks suorganizuoti ateinančiais metais – tai komiksų kūrimo mokymai. Komiksai pastaruoju metu labai traukia vaikus. Matome, kad jiems įdomu išbandyti šį iškalbingą dailės ir istorijos pasakojimo derinį. Mat pasitelkiant komiksus galima papasakoti įvairias istorijas, savo idėjas įkūnyti vaizdų ir trumpų sakinių deriniais. Mes sieksime komiksų forma išreikšti Lietuvių kultūros namų istoriją, atpasakotą vaikų lūpomis, vaikų sukurtais piešiniais, ir tą istoriją įamžinti nedideliame leidinuke. Tai būtų leidinys vaikams su vaikiškai papasakota istorija apie mūsų kultūros įstaigą. Tikimės, kad šiuos mokymus ves dailininkas iš Alytaus jaunimo centro arba mūsų krašto jaunieji dailininkai.

Šio projekto partneriai: jau minėtas Alytaus jaunimo centras, remiantis mus savais specialistais, „Aušros“ leidykla, kuri finansiškai prisidės prie komikso leidybos, bei Vyskupo A. Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose, kuris talkino mums užtikrindamas garso ir šviesos aparatūrą rengiant jubiliejinį koncertą ties Punios ežeru. Nuoširdžiai ačiū visiems partneriams, kolegoms, kurie įdėjo daug darbo ir pastangų,

kad šis projektas atneštų daugiau džiaugsmo ir gerumo į mūsų visų širdis, kad įvykdytų uždavinių rezultatais džiaugtumės ir gėrėtumės dar daugelį metų. Visa tai – mums sustiprinti, sutvirtinti, suvienyti, kad mes čia išliktume tvirti ir nepalaužiami.

Labiausiai už viską ačiū rėmėjams, kad palaikė mūsų siekius ir dosniai rėmė projekto veiklas, finansuojamas Kultūros rėmimo fondo lėšomis.

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

GLOBALI LIETUVA

Iš Punsco LKN archyvo

Ačiū aukotojams

PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMŲ DIREKTORĖ ASTA PEČIULIENĖ

Kada gauni dovaną, pilnėja Tavo delnai.

Kada duodi ją kitam – pilnėja Tavo širdis.

Punsco lietuvių kultūros namai 2021 m. praturtėjo neįkainojamais dokumentais. Juos rugpjūčio 19 d. mums padovanojo Valinčių kaimo gyventoja Teresė Ramanauskaitė-Jonušonienė. Tai du notaro dokumentai ir dvi dešimtinės rublių (iš 1909 m.). Vienas tų dokumentų yra sukurtas 1878 m. pas Kalvarijos notarą Vladislavą Vojtkevičių, kur minima Budzeikų pavardė, kitas – 1898 m. pas Suvalkų notarą Bonaventurą Butkevičių, kur minimos, tarp kitko, Burdinų ir Budzeikų pavardės. Abu jie rašyti ranka rusų kalba (kirilica). Šiuos dokumentus ir

Iš Punsco LKN archyvo

pinigus eksponuosime Juozo Vainos muziejuje.

Teresė Ramanauskaitė-Jonušonienė, atnešusi dokumentus, pridėjo šias savo eiles:

*Mylėkim ir gerbkim gimtą Punsko kampelį,
Tausokim ir išlaikykim lietuvišką žodelį.*

*Tai lobis mūsų krašto brangus,
Tai mokytojų pastangomis nuveikta dėl mūsų.*

*Aš labai myliu šį kampelį,
Rodos, jaučiu, kaip jaudulys drasko mano širdelę.*

Aš mokytojams tariu ačiū

Ir žemai lenkiuosi,

Už gerus darbus noriu padėkoti.

Punsko kampelis yra gražus,

*Net norisi dainose apdainuoti
Ir apkabinti Jus visus.*

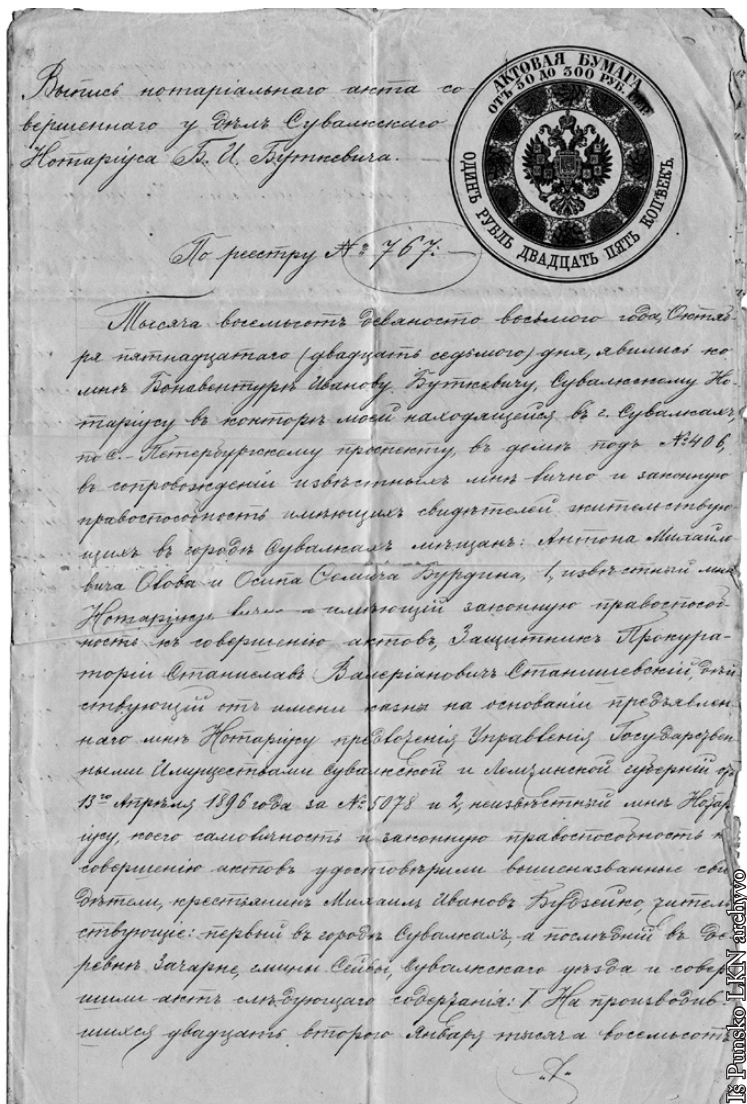
Kitas geradarys, norintis išlikti anonimiškas, paaukojo Lietuviių kultūros namų veiklai 500 zl. Už tai esame jam nepaprastai dėkingi.

Rudeniop Violeta ir Petras Pečiuliai iš Ožkinių kaimo Punsko skanseniui padovanojo girnų malūną. Mokytojos Danutės Pečiulienės atminty išlikę, jog girnų akmenis gamino jos tėtis Petras Grabauskas iš Ožkinių maždaug apie 1940–1950 metus. Tos girnos iš pradžių buvo padarytos ant maniežo. Maniežas buvo įtaisytas Grabauskų kluone.

Danutė prisimena, kad būdama vaikas ilgas valandas vaikščiodavo pasukui Bėrukę, kuri suko girnas, o jos malė grūdus. Girnų akmenis kas kiek laiko teko Petruai kalti ir aštrinti.

Labai ačiū visiems, kurie supranta, jog tokie daiktai yra didelės vertybės, o padovanoti muziejui ar skanseniui taps prieinami plačiam žmonių būriui, lankytojams, ir senų daiktų istorijos atgis žmonių lūpose.

Dar kartą nuoširdžiai ačiū visiems, praturtinusiems mūsų rinkinius. Ačiū už piniginę auką, kurią išnaudojome labai prasmingai.

Apie Punsco valsčiaus įgyvendintas investicijas ir 2022 metų planus

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Metų pabaiga, tai idealus metas aptarti Punsco valsčiaus investicijas ir paruoštus arba rengiamus projektus naujiems metams. Punsco valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas neslėpdamas pasakojo, jog „2021 m. buvo keisti dėl to, kad per juos daugiau ruošėmės ateities planams, rašėme paraiškas, tvarkėme visokias dokumentacijas“, todėl 2022 m. mūsų laukia daug naujų dalykų, objektų ir įdomių projektų. Viršaitis atvirai kalbėjo, kad per metus jie parašo gana nemažai paraiškų įvairiems projektams įgyvendinti, tačiau visiškai normalu, kad dalis jų būna atmestų. Šypsodamasis sako: „Jeigu mus išmeta pro duris, tai einam pro langus.“ Valsčiaus atstovybė nepasiduoda ir, jeigu ne vienais metais, tai kitais – teikia patobulintas paraiškas.

Šiais metais buvo pateiktos paraiškos Lenkijos plėtros programai „Nauja Lenkijos darna“. Į paraišką atsižvelgta teigiamai ir Punsco valsčiui skirtos lėšos dviem investicijoms įgyvendinti. 2022 m. ruošiamasi labai įdomiam projektui – naujo pastato prie Lietuvių kultūros namų Punske statybai. „Tai mano maža svajonė“, – sakė V. Liškauskas. Pastate būtų įrengtas kultūros ir švietimo centras, kurio pagrindinis tikslas – sukurti visiems šio krašto lietuviams prieinamą erdvę susitikimams, konferencijoms ar renginiams iki 100–150 žmonių. Šioje erdvėje atsirastų vieta visų Lenkijos lietuvių draugijų archyvams patalpinti ir skaitmeninti. Čia taip pat žadama perkelti viešąją biblioteką. Projektui

įgyvendinti jau skirtos lėšos. „Mums skyrė 7 mln. zlotų, o dviejų investicijų įgyvendinimo vertė – daugiau kaip 8 mln. zlotų. Viena iš investicijų būtų minėtas kultūros ir švietimo centras prie LKN, kurio vertė – apie 5 mln. zlotų.“ Antroji minėtos programos investicija – kelio Vilkapėdžiai–Vidugiriai asfaltavimas.

V. Liškauskas pripažįsta, kad ne viską jiems pavyko įgyvendinti, ką šių metų pradžioje buvo susiplanavę. „Kainos kyla. Ne tik duonos ir mėsos, bet absoliučiai visko. Dėl dvigubai pakilusių investicijų kainų nepavyko atnaujinti Punsco pagrindinės mokyklos aikštės. Bet nereikėtų nusiminti. Šį planą įgyvendinti palikome 2022 m. ir šiam tikslui pavyko gauti daugiau lėšų. Maršalkos įstaiga iš pradžių šiam projektui skyrė 150 tūkst. zlotų, o dabar gavome 280 tūkst. zlotų. Skirtumas nemažas.“

Šiomet nuo pavasario žmonės kalbėjo apie Punsco ir Pelelių vandens rezervuarų padidinimą, tačiau kalbos nutilo. Pasirodo, kad pakilus kainoms investicija sulaukyta. „Žinoma, gavome jai pinigų, bet šiai dienai jų nepakanka. Žada pasirodyti nauja programa, kuriai tikrai pateiksime paraišką, kad pavyktų gauti lėšų vandens rezervuarams padidinti. Jeigu ir čia mums laimė nenusišypsos, Maršalkos įstaiga žadėjo padėti kaip nors išspręsti šią problemą.“ Iš tiesų vandens spaudimas šią vasarą buvo sumažėjęs ir ūkininkai dėl to skundėsi, tačiau tik vandens talpyklų padidinimas padėtų mūsų

krašto ūkininkams išvengti šios problemos, kuri laikui bėgant gali tik didėti. Mat vandens sunaudojama vis daugiau.

2021 m. valsčiui pavyko ant Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos ir valsčiaus būstinės stogų sumontuoti fotovoltines elektrines. Beje, mažesnių instaliacijų diegimas tapo prieinamas Punsco valsčiaus gyventojams. Ant privačių namų stogų valsčiaus teritorijoje pavyko sumontuoti jau 66 fotovoltines elektrines. Kiekviena instaliacija – apie 5 kW. Pabrėžtina, kad kiekvienas iš paraiškos pateikėjų investicijai turėjo skirti 35 % nuosavų lėšų, o 65 % atkeliavo iš dotacijų. V. Liškauskas mano, kad ne visi gali investuoti į gana daug nuosavų lėšų reikalaujančią sistemą, todėl galimybė pasinaudoti dotacijomis yra naudinga. Verta pridurti, kad šiuo atveju valsčius užtikrina specialistus, kurie tikrina diegiamos sistemos įvedimo procesą – nuo dokumentacijos tvarkymo iki statybų ir paleidimo. Pasirodo, kad šiomis sistemomis naudojasi tiek Punsco miestelio, tiek valsčiaus kaimų gyventojai. Pabrėžtina, jog sistema apėmė tik gyvenamuosius, o ne ūkinius pastatus. Viršaitis nuoširdžiai džiaugiasi žmonių pasirinkimu eiti atsinaujinančių energijos šaltinių sprendimų ir ekologinio šildymo link. Šiandien esame įsisąmoninę, kad jeigu žmonija nesirinks alternatyvių namų šildymo sprendimų, pasauliui gresia ekologinė katastrofa.

Būtina paminėti ir vieną svarbiausių mūsų krašto žmonės dominančių

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Gegužės 1-osios gatvė

temų – kelių asfaltavimą. Šiomet pavyko pakloti asfalto dangą Agurkius ir Navinykus jungiančioje kelio atkarpoje. Taip pat neapsieita be finansinio montažo su Seinų apskritimi, kur pavyko nutiesti kelią nuo Punsko Gegužės 1-osios gatvės iki Ožkinių bei kelio atkarpą nuo Ugniagesių gatvės Vaičiuliškių kaimo link. Šiandien jau yra maždaug žinomi kelių infrastruktūros planai 2022 m. Žadama sutvarkyti kelio atkarpą, jungiančią Vilkapėdžius su Vidugiriais, bei toliau bėgantį kelią iki kryžkelės prie Vidugirių kaimo kryžiaus, pastatyto Vytauto Didžiojo garbei 1934 m. Taip pat nauja kelio danga laukia kelio atkarpos, jungiančios Burokus su Kampučiais. Vis dar laukiama sprendimo „iš viršaus“ dėl kelio nuo Pelelių iki Didžiulių bei kelio Paliūnuose

infrastruktūros. Viršaitis atvirai sako, kad kaimuose gyvenantys žmonės labiausiai reikalauja geresnių kelių, todėl „visur po truputį tiesiame, lyginame ar tvirtiname; vieni ilgiau jų laukia, kiti trumpiau, bet dėkingas esu jiems už jų kantrybę“.

Sužinota, kad pavyko gauti lėšų valsčiaus informatizavimui. Tai padėtų sukurti naują serverį ir užtikrinti greitą bei saugų internetą, be kurio šiais laikais neįsivaizduojama valsčiaus darbo. Nors finansinė pagalba nėra didelė, ji labai reikalinga ir būtina.

Punske nuo seniai girdimi nusi-skundimai dėl butų jaunoms šeimoms trūkumo. Pasirodo, yra gerų naujienu. Planuojama teikti paraišką dvylikos butų statybai. Investicija apimtų projektą šešioms nameliams pastatyti. Techninė dokumentacija

jau paruošta trims mažesniems nameliams, o likusiems trims didesniems dar ruošama. Didesni nameliai būtų skirti jaunoms šeimoms su vaikais, kurios neturi galimybių pasistatyti nuosavo namo Punske, o norėtų šiame krašte gyventi. „Jeigu susiklostys laimingai, tai šis projektas būtų įgyvendintas jau ateinančių metų gruodį, o jeigu ne, tuomet investiciją pratęstume iki 2023 m. birželio.“ Čia peršasi naujos Punsko špitolės reikalai. Visgi iš šešių butų priskirti dar tik trys. V. Liškauskas pasakojo: „Turime daugiau norinčiųjų nei vietų pastate. Turime laikytis numatytų kriterijų. Prisiminkime, kad špitolės pastatas turi vieną pagrindinį tikslą, kurio laikosi ir rėmėjai – suteikti tinkamas gyvenimo sąlygas pastogės reikalaujantiems garbingo amžiaus žmonėms.“

Valsčiaus investicijų skiltyje atsirado vietos ir mažiausių gyventojų poreikiams – žaidimų aikštelės vaikams pastatymui netoli ežero, nuo senosios klebonijos pusės. Vis dar yra visokiausių apmąstymų, susijusių su Punsko centre esančia žalia pieva, kurią norima paversti žaliu parku su suoleliais ir nedidele scena. Šį planą bus siekiama įgyvendinti nuosavomis lėšomis ir jėgomis, todėl ateinančiais metais žadama bent šiek tiek tą vietą pakeisti.

Viršaitis užsiminė, kad 2022 m. norėtų vėl kiek padirbėti prie vienos iš dviejų automobilių stovėjimo aikštelių prie Vidugirių koplyčios bei įvažiavimo tako.

Su valsčiaus vadovu pavyko pasikalbėti apie naują dalyką, apie kurį kraštiečiams neteko girdėti. Planuojama Punske pastatyti biudujų elektrinę ir šitaip sumažinti brangstančios elektros energijos sunaudojimą. Tokioje elektrinėje būtų naudojamos kaimo ūkiuose gaunamos organinės trąšos (mėšlas). Kaip žinia, jų puvimo proceso metu išsiskiria dideli metano kiekiai, neigiamai veikiantys Žemės ozono

sluoksni. Organines trąšas galima panaudoti dujų gamybai, kuriomis būtų varomi Punsko nuotekų valymo įrenginiai. Biodujų elektrinėje vykstančio proceso metu būtų išmetamos sausos liekanos, kurios puikiausiai tinkamos žemei tręšti.

Punsko valsčiuje yra dalykų, kurių nepavyko įgyvendinti šiais metais ir nelabai tikima jų įgyvendinimu 2022-aisiais dėl kylančių prekių ir paslaugų kainų. V. Liškauskas kalbėjo, kad jau dabar žino, jog teks nemažai lėšų skirti švietimui. „Kasmet švietimui skirdavome 2–2,5 mln. zlotų, o ateinantys metai pranašauja, kad galbūt teks investuoti 3,6 mln. zlotų.“ Šiandien elektros energijos kaina pakilus 110 %, todėl vietoj 500 tūkst. elektros energijai reikės skirti daugiau kaip vieną milijoną zlotų.

Užsiminus apie mokesčius, viršaitis praneša, kad po Naujųjų metų pabrangs šiukšlių paėmimo paslauga (nuo 21 zł iki 24 zł už asmenį). Sildymo akmens anglimi kaina irgi kyla. „Kasmet už vieną toną akmens anglies sumokėdavome 500 zł, o po Naujųjų metų teks skirti 1000 zł. Medienos pjuvenų granulės irgi pabrango dvigubai. Kur tik nepažiūrėsi, visur viskas brangsta. Apie degalų kainas net kalbėt nereikia“, – sakė V. Liškauskas. Ypač ūkininkai, sudarantys didesnę Punsko valsčiaus gyventojų dalį, skaudžiai pajautė pakilusią dyzelino kainą. Visgi traktoriai tai neatsiejama ir būtina darbo priemonė kaime. Todėl ne vienas susimąstė, kaip ūkininkams teks verstis, jeigu situacija šalyje privers daugiau investuoti į ūkį nei iš jo gauti. Ūkininkai, tai šalyje vis dar neįvertinti verslininkai ir mūsų maitintojai, todėl tikėkime, kad auganti infliacija ilgai neužsibus. Priešingu atveju visi būsime priversti susiveržti diržus ir mokytis gyventi naujomis sąlygomis.

Vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų bendrosios komisijos mažumų pusės pozicija dėl ketinimo sumažinti 2022 m. švietimo subvenciją, skirtą tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos mokymui

Vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų bendrosios komisijos mažumų pusė su pasipiktinimu ir dideliu nerimu priėmė faktą, kad LR Seimo Valstybės finansų komisija pritarė 2022 m. valstybės biudžeto projekto parlamentinei pataisai, kurią parėmė Edukacijos ir mokslo ministerija ir kuria ketinama beveik 40 mln. zł sumažinti mažumų ir regioninės kalbos dėstymui mokyklose priklausančios bendrosios subsidijos švietimo dalį. Dėl šios pataisos nukentės Lenkijos piliečiai, priklausantys baltarusių, lietuvių, lemku, vokiečių, armėnų, slovakų, romų, rusų, ukrainiečių, žydų mažumoms bei regioninę kašubų kalbą vartojančiai bendruomenei. Jei LR parlamentas, priimdamas 2022 m. biudžetą, priims ir minėtą pataisą, tai turės labai neigiamą poveikį mokyklų ir švietimo įstaigų, kurių tikslas yra, tarp kitko, palaikyti mažumoms priklausančių Lenkijos piliečių tautinę, etninę ir kalbinę tapatybę, uždavinių įgyvendinimui. Tai bus valstybės mažumų politikos pokytis, kurio padariniai gali būti labai toli siekiantys. Mat sisteminis ugdymas yra svarbiausias veiksnių mažumų kalbinei ir kultūrinei tapatybei palaikyti elementas. LR Konstitucijos 35 str. 1 d. rašoma: „Lenkijos Respublika Lenkijos piliečiams, priklausantiems tautinėms ir etninėms mažumoms, užtikrina laisvę išlaikyti ir plėtoti gimtąją kalbą, išsaugoti papročius ir tradicijas bei plėtoti savąją kultūrą.“

Raginame LR Seimą atmesti minėtą pataisą. Prašom LR Ministrų Tarybą paremti mūsų poziciją šiuo mums ypatingai svarbiu klausimu. Manome, kad lėšų mažumų ir regioninei kalboms mokyti sumažinimas pakenks Lenkijos valstybės interesams ir mūsų atstovaujamos bendruomenės, kurios nuo amžių gyvena Lenkijoje.

Grzegorz Kuprianowicz,

Vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų bendrosios komisijos bendrapirmininkis, atstovaujantis mažumoms

2021 m. gruodžio 15 d.

LLD 2021 metų renginiai

LLD INF.

Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai (MSWiA), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai ir Palenkės vaivadijos maršalkos įstaigai suteikus paramą pagal pateiktas paraiškas, Lenkijos lietuvių draugija (pati arba su kitomis įstaigomis) 2021 m. rengė ne tik kasmetinius renginius.

Birželio 16 dieną Seinų „Lietuvių namuose“ vyko jubiliejinis **XXX vaikų teatrų festivalis „Raganė“**. Pasirodė 8 vaikų teatrai iš mūsų krašto. Apie festivalį rašyta „Aušros“ 13 nr. 9–11 psl.

Konkursai:

- dailiojo žodžio konkursas surengtas birželio 11 dieną Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje;
- lietuvių kalbos ir literatūros konkursas pagrindinėms mokykloms

vyko spalio 19 dieną Seinų „Lietuvių namuose“, o lietuvių kalbos konkursas-viktorina VII–VIII klasių moksleiviams – lapkričio 16 dieną Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje;

- Lietuvos istorijos konkursas suorganizuotas spalio 21 dieną Seinų „Lietuvių namuose“;
- Lietuvos geografijos konkursas vyko lapkričio 8 dieną Seinų „Lietuvių namuose“.

Apie dailiojo žodžio konkursą rašyta „Aušros“ 13 nr. 5–6 psl., o apie likusius konkursus „Aušros“ 23 nr. 7–9 psl.

Liepos 6 dieną Punsko lietuvių kultūros namuose vyko **XVIII vaikų solistų ir duetų lietuviškos dainos konkursas „Dainorėlis“**. Jame dalyvavo 28 vaikai. Apie šį konkursą rašyta „Aušros“ 14 nr. 10–13 psl.

Apie birželio 23 dieną vykusį jau tradicinį **„Lietuvišką vakarą“ Suvalkuose** rašyta „Aušros“ 13 nr. 8–9 psl.

Birželio 27 dieną vyko **ansamblių sąskrydis** Burbiškiuose. Jame dalyvavo 12 mūsų krašto ansamblių. Apie šį renginį rašyta „Aušros“ 13 nr. 20–21 psl.

Liepos 17 dieną LLD Ščecino skyrius ir Punsko Dariaus ir Girėno mokykla surengė mokinių išvyką ir **minėjimą prie Dariaus ir Girėno paminklo Pščelnike**. Apie tai rašyta „Aušros“ 15–16 nr. 23 psl.

Rugpjūčio 15 dieną Punske vykusią **Žolinę** rengė Punsko valsčius, LLD, LLEKD, Punsko LKN. Apie šią šventę rašyta „Aušros“ 15–16 nr. 15–18 psl. ir „Aušros“ 18 nr. 7–9 psl.

Straipsnis apie spalio 3 dieną surengtą **Rudens gėrybių šventę su proza ir daina** paskelbtas „Aušros“ 20 nr. 14–15 psl.

Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija taip pat rėmė periodinių leidinių „Aušra“ ir „Aušrelė“ leidybą bei dalykinę LLD veiklą. Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas rėmė periodinių leidinių „Aušra“ ir „Suvalkietis“ leidybą, o Tautos fondas – „Aušros“ leidybą.

Nuoširdžiai dėkojame visiems rėmėjams. Be Jūsų paramos nebūtume galėję tiek nuveikti.

XXX vaikų teatrų festivalio „Raganė“ akimirka

Su šypsena per gyvenimą

BOŽENA BOBINIENĖ

„Nors metai nusinešė daug džiaugsmo ir svajų, nors smilkinius pražydo sruogos sidabru, laiminga būk sulaukus šios garbingos sukakties, o akys ir toliau gyvenimo ugnim spindės!..“ Šiais žodžiais 2021 m. sausio mėnesį Balstogės radijo lietuviškos laidelės metu Janiną Balulienę iš Klevų, gyvenančią Seinuose, su 79-uju gimtadieniu sveikino vaikai, marčios, žentai, anūakai ir proanūakai. Dėkojo jai už viską ir tikino, kad ji dar visiems labai reikalinga. Tikėjo, jog kitais metais visi kartu linksmai atšvės 80-ąjį jubiliejų. Janinos sveikata buvo kiek pašlijus, bet moteris greit atgavo jėgas, jausdama artimųjų dėmesį ir meilę, kartu su jais kurdama jubiliejinės šventės planus. Deja, šioje žemėje ne mes tuos planus dėstome. Naiviai galvojame, kad patys gyvenimą suvaldome, o pasirodo – susiklosto taip,

jog reikia viską iš naujo įvertinti, sudėlioti prioritetus, įsisąmoninti, kad esame čia tik akimirka. Janina savo 80-ojo gimtadienio nesulaukė. Išėjo lapkričio 11 dieną, likus vos pusantro mėnesio iki tos svarbios sukakties. Visgi taip kruopščiai suplanuotas šeimos suėjimas įvyko: Janinos atsisveikinti atskubėjo visi artimieji, giminės, draugai, pažįstami. Ji visus turėjo šalia...

1942 m. sausio 1 d. Genutei ir Jurgiui Aleksams iš Žvikelių kaimo gimė dukra Janina. Šeimoje augo dar du sūnūs Jurgis ir Silvestras bei sesuo Michalina.

Iš lūpų į lūpas perduota istorija byloja, kad Janinai buvo duotas antras gyvenimas. Jai, 13-os metų mergaitėi, buvo ūmiai išsiliejęs apendicitas

Janina Balulienė 2021 m. spalio 12 d.

Iš kairės pirmoje eilėje: Janinos brolis Silvestras, mama, sesuo Michalina (vienuolė), tėvas, brolis Jurgis; antroje eilėje Janinos teta (tėvo sesuo) Ona, šalia pati Janina. Fotografuota apie 1959 m.

(mūsų krašte vadinamas akla žarna). Tai įvyko apie 1955 metus. Manydami, kad tai tik laikinas negalavimas, tėvai neskubėjo į ligoninę. Mergaitės būklei staiga pablogėjus, ji nuvežta arkliais pakinkytu vežimu į Seinus. Čia gydytojai, apžiūrėję, kas nutiko, greitosios pagalbos automobiliu nugabeno vaiką į Suvalkų ligoninę. Janinos būklė buvo labai sunki, jos gyvybei grėsė mirtinas pavojus. Tris mėnesius išgulėjo ligoninėje, kol organizmas pašalino visus pūlius, užgijo žaizdos.

Tais laikais informacija nesklido taip greit kaip dabar, telefonų nebuvo, ką kas kaime nugirdo – žinią siųsdavo toliau. Janinos mama Žvikeliuose iš žmonių sužinojo, kad Suvalkų

ligoninėje mirė kažkokia mergaitė, tad iškart ir sugretino, jog tai buvusi jos dukra Janina. Moteris, jau išgyvendama netektį, apsilvilkusi juodais drabužiais, išvyko į Suvalkus, o ten – tiesiai į parduotuvę pirkti audinio dukros šarvonei. Bet logiškai samprotaujanti pardavėja patarė Aleksienei nueiti pirmiau į ligoninę ir įsitikinti, ar tikrai jos dukra mirus. Moteriškė taip ir padarė. Paaikškėjo, kad Janina gyva ir sveikstanti. Nuo to laiko taip ir perduodamas šeimoje posakis, jog mergaitei duotas antras gyvenimas – juk jos būklė buvo tokia sunki, kad tik per stebuklą ji išliko gyva.

Janina, išgulėjusi ligoninėje tris ilgus mėnesius, pagaliau galėjo sugrįžti namo. Tačiau kelias į Žvikelius buvo anais laikais tolimas ir varginantis. Jos parsivežti atvyko vėl mama. Ne kažkokiu transportu, o tiesiog traukiniu. Nuo ligoninės iki traukinių stoties gabaliukas kelio, bet po ilgų gulėjimo mėnesių iš palatos išėjusiam žmogui atstumas buvo vargiai įveikiamas. Traukiniu mama ir dukra pasiekė Anavą, o iš ten vežimu tėvas parsivežė jas į Žvikelius. Dukrai gydyti reikėję nemažai lėšų: tėvas tam tikslui turėjo parduoti karvę.

Po beveik dešimties metų, 1964-aisiais, Janina ištekėjo už Jono Balulio iš Klevų kaimo. Po metų jiems gimė

dukra Aldutė, dar po metų – Onutė, 1969-aisiais sūnus Vitas, 1971-aisiais dukra Regina ir po metų – sūnus Algis.

Jaunos šeimininkės Janinos gyvenimas nebuvo rožėmis klotas. Darbų buvę per akis: penki vaikai, nemažas ūkis uošvijoje, pulkas žąsų, banda avių. Dar papildomi siuvėjos, maisto gamintojos darbai. Tačiau ji buvusi tokio būdo, kad niekad nesiskundė: visada buvo geros nuotaikos, viskas jai tiko, prie visko prisitaikydavo. Stengėsi kiekvienam padėti, užjausti, patarti. Balulių namuose nuolat sukosi daug žmonių; atostogų metu suvažiuodavo giminaičių vaikai, nes netoli sodybos viliojo Klevų ežerai. Ir Janinos, ir suvažiavę iš svetur vaikai smagiai leisdavo vasarą, bet turėjo ir pareigų. Nuo mažų dienų Janina mokė juos įvairių darbų – prie

Janina su vyru ir dukrelėmis Onute ir Aldute apie 1968 m.

apvykokos, rugiapjūtės, šienapjūtės, maisto gaminimo ir daug kitų, todėl jie iki šiol jokio darbo nebijo. Už tą savo atžalų darbštumą ir paklusnumą Janina išleisdavo juos į tolimesnes keliones. Jos sesuo, vienuolė

Michalina gyveno Varšuvoje, dirbo vaikų namuose, tad Balulienė, važiuodama aplankyti sesers, į Lenkijos sostinę vis pasiimdavo ir kurį nors savo vaiką. Tokiu būdu visi jie apsilankę dideliame mieste. Ten su savo mama ne tik svečiavosi pas tetą, bet ir lankė įžymias vietas, zoologijos sodą, Karalių rūmus, Kultūros ir mokslo rūmus... Janina pati mėgo keliones, tad ir vaikams jų negailėjo, leido išvažiuoti, lankyti kitas vietas, pažinti pasaulį.

Kitas Janinos pomėgis buvo maisto gaminimas. Ypač prieš Kalėdas ji su savo anyta ruošdavo daug įvairiausių skanėstų. Tik

Janina su vaikais

Su anūkais 2002 m.

Janina sugebėdavo tinkamai prikūrenti ir prižiūrėti krosnį, taip, kad jos anytos paruošta tešla iškildavo, parausdavo ir virsdavo skaniausiais kepiniais. Šie Kalėdų laikotarpio darbai virtuvėje giliai įstrigę visų Janinos vaikų atminty. Kiekvieną kartą sugrįžtant mintimis į vaikystės laikus prieš akis atsiveria puikiausių skanėstų vaizdai, pasklinda svaiginantys, gardžiausi aromatai...

Taip metai po metų sukosi Janinos Balulienės gyvenimas. Neutrūko ir džiaugsmų, ir vargų. Namai buvo pilni vaikų ir anūkų klegesio. Jėgas sekino nuolatiniai namų ruošos ir sunkūs žemės ūkio darbai, sveikatą pakirto skaudžios netektys – gana anksti teko palaidoti vyrą, žentą ir anūką. Tačiau Janina visuomet buvo teigiamai nusiteikus. Viską – sėkmę ar nesėkmę – ji pavesdavo Dievui ir Jame rasdavo paguodą ir sustiprinimą. Niekada neįjautė kitam žmogui neapykantos, ne laikė savyje skriaudos jausmo, visada stengėsi atleisti, sakydama, kad „tas kitas nežino, ką daro“...

Pamažu atėjo laikas leisti savarankiškai ūkininkauti sūnui. Janina gyveno su jauna šeima, kai staiga rimtai

susirgo jos anūkelis. Ji griebėsi gelbėti vaiką – pati prižiūrėjo jo gydymą, pati vykdavo su juo į Varšuvos vaikų sveikatos centrą. Tokia jau buvo jos prigimtis – padėti kitam, kuo tik įstengia.

Išėjusi į pensiją, Janina ėmė pildyti savo svajones. Pradėjo keliauti. Ir nors kartais sveikata sušlubuodavo, ji pasigydziusi ne tik keliaudavo, bet ir imdavosi darbų. Net penkeriems metams buvo išvykusi į Ameriką pas gimines Krivonius. Ten nedykinėjo, o šeiminkavo pas kunigą. Į Vokietiją buvo išvykusi globoti senelius, kuriems reikėjo ne tiek priežiūros, kiek

bendravimo. Janina buvo nuskrudusi ir į Kanadą – čia su anūke Edita lankėsi pas gerą savo draugę Janiną Gurklienę. Keliaudama po pasaulį, ji visada surasdavo laiko pasidžiaugti ir savo keturiolika anūkų bei keturiais proanūkais, pagloboti juos, palepinti. Jie buvo jos didžiausias turtas ir pasididžiavimas.

Pastaruosius 14 metų Balulienė gyveno pas dukrą Aldoną Seinuose, bet visada su meile ji prisimindavo savo Klevus ir jų žmones. O savo vaikams vis kartodavo, kad gyventų vienybėje, taikoje, padėtų vieni kitiems ir remtų viens kitą.

Janina išėjo ramiai, susitaikiusi su savo likimu ir su visais žmonėmis. Prie jos budėjo dukra Regina. Iki paskutinio atodūσιο mama guodė ją, kad viskas yra gerai, kad turi įvykti tai, kas lemta. Janina buvo giliai tikinti moteris. Mylėjo Dievą, nuolat meldėsi ne tik už artimuosius, bet ir už tuos (o gal ypač už juos), kuriuos valdė blogis, pavydas, kerštas. Už viską labiausiai vertino ramybę ir taiką. Galbūt dėl to jos laidotuvių dieną Seinų bažnyčia paskendo žvakių šviesoje ir tyloje. Dingus elektrai, neskambėjo varpai, nesugaudė vargonai, nenušvito dirbtinės lempos. Atrodė, kad Janina pati išeidama iš šio gyvenimo lyg iš savo namų išjungė šviesą ir tyliai uždariusi duris su nuaidėjusiais smuiko garsais išėjo „Dieve, arčiau Tavęs...“.

2021 m. lapkričio 11 d.
į Viešpaties namus išėjo mūsų mama, močiutė
A. A. JANINA BALULIENĖ.

Nuoširdžiai dėkojame visiems, kas palydėjo Ją į paskutinę kelionę, ypač giminėms ir artimiesiems, giesmininkams, kaimynams, draugams, pažįstamiems. Nuoširdžiai ačiū tariame gydytojams ir slaugytojams už ligonės gydymą ir priežiūrą. Dėkojame Valdui Pečiuliui už aptarnavimą ir palydėjimą į paskutinę kelionę.

Dukros ir sūnūs su šeimomis

2021 m. Anapilin iškeliavę Seinų krašto lietuviai

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Per pusmetį, nuo 2020 m. gruodžio iki 2021-ųjų liepos, iškeliavo Anapilin dvi Rimkežerių Kmieliauskų giminės atstovės bei jų vyrai. Gruodžio 21 d. Bubeliuose mirė 85 metų sulaukusi **Marytė Kmieliauskaitė-Karaneckienė** – buvusi ūkininkė, siuvėja, išauginusi du sūnus, sulaukusi penkių anūkų. Balandžio 29 d. paskui seserį iškeliavo ir jauniausia, einanti 81-uosius, Marijos ir Vinco dukra **Birutė Kmieliauskaitė-Ulickienė** – medicinos sesuo, gyvenusi ir dirbusi Pruškove. Ji išaugino sūnų, sulaukė anūko. Liepos 12 d. ši pasaulį paliko Marytės vyras **Stasys Karaneckas**, sulaukęs 88 metų. Taip pat liepą paskui žmoną Birutę į amžinybę iškeliavo ir **Marijonas Ulickas**.

Karaneckų giminėje būta ir daugiau netekčių. 2021 m. vasario 14 d., sulaukęs 84-erių, amžiams iškeliavo jauniausias Stasio brolis **Juozas Karaneckas**. Jis gimęs 1937 m. sausio 1 d., gyvenęs Konstantinaukoje, buvęs valstybinio ūkio darbininkas, kalvis, bitininkas. Dirbo Seinų žemės ūkio ratelių kooperatyve, taisė sugedusias ūkio mašinas, padargus. Vadintas auksarankiu. Pernai Kalėdų antrąją dieną su žmona atšventė 60-ąjį bendro gyvenimo jubiliejų. Karaneckai užaugino du sūnus: Juozą ir Romą, susilaukė šešių anūkų (du iš jų ne laiku mirė) ir tiek pat proanūkių. Vis skaitė „Aušrą“.

Rugsėjo 16 d., sulaukusi 98

metų, ši pasaulį paliko vyresnė sesuo **Genovaitė Karaneckaitė-Virbalienė** iš Dvarčėnų. Ji gimusi 1924 m. birželio 26 d. Pojeziorkuose. Buvo ūkininkė, gera siuvėja, gera pamotė našlaičiams, kai atėjo į Dvarčėnus į marčias. Išaugino du savo vaikus. Ne laiku jai teko laidoti sūnų ir dukros vyrą per anksti. Senatvėje gyveno pas našlę dukrą Danutę Seinuose, pasidžiaugė anūkais ir proanūkais.

2021 m. rugsėjo 11 d. mirė gražaus balso savininkė, giesmininkė, ūkininkė **Danutė Bartnykaitė-Miškelienė**. Ji gimė Žagariuose prie gražaus Galadusio ežero krantų. Buvo vienturtė. Liko tėvų ūkyje. Ištekėjo už Juozo Miškeliio, bet neilgai teko gyventi su vyru. Užaugino du sūnus, sulaukė dviejų anūkų. Išlaikė tėviškę, besidriekiančią nuo Ragožių ežero iki Galadusio krantų. Buvo labai darbšti. Kol vaikai paūgėjo, pati daug dirbo arkliais, o atlikusi ūkio darbus rūpinosi darželiu. Visas ruoželis jos sodintų rožių toliau žaliuoja ir žydi. Aradnykų pieninėnė vežė bidonuose ne tik savo ūkio pieną, bet surinkinėjo ir viso kaimo. Buvo stiprių rankų. Skanias gamino sūrius, kai pieną raugino namuose, vasarą laikė šulinyje, kad per greit nesurūgtų. Augino naminius paukščius. Kai vienas vasarotojas už jos dosnumą norėjo kuo nors atlyginti, ji paprašė nutapyti Šiluvos Mergelės Marijos portretą. O kokia buvo patenkinta tokio gražiai

nutapyto paveikslo kopija! Džiaugėsi gavusi tai, ko prašiusi. Paveikslą pasistengė gražiai įrėminti ir padovanavo Žagarių bažnyčiai.

Danutė didžiavosi mamos gražiu balsu bei sąsiuvinyje surašytais dainų tekstais, skolino jį apsilankiusiems ekspedicijoms. Gėrėjosi senelių ir tėvų gerais darbais. Jos senelis, pavarde Naujalis, kilęs iš Lietuvos, per karą gelbėjo žydus. Bent tris jų šeimas išgelbėjęs. Sakyta, kad dieną slėpė namuose, suteikdamas pastogę, maistą, aprangą, o naktį savo luotu per Galadusio ežerą tydomis yrėsi į Lietuvą.

Šiais metais vienuose namuose Pelelių kaime beveik vienos po kitų įvyko dvejios šermenys. Vasario 5 dieną mirė **Juozas Žilinskas**, o kovo 9 d. **Ona Dzemionaitė-Žilinskienė**. Punsko kapinių žemė priglaudė Danutės ir Vito dėdę ir mamą. Dėdė buvo nevedęs, didelis pagalbinkas ūkio darbuose. Mama Ona Žilinskienė gimusi 1938 m. gegužės 10 d. Pristavonyse, Prano ir Onos Dzemionų šeimoje. Mažytė su tėvais ir tetom išvyko ne savo valia į Lietuvą. Ona išmoko siuvėjos amato, gražiai siuvo sau ir kitiems. Taip pat mokėjo austi lovatieses ir takus, dailiai margino margučius, skaniai gamino. Mėgo dainuoti ir prireikus giedoti šermenyse. Su vyru Albinu (jis miręs anksčiau) užaugino sūnų ir dukrą, sulaukė trijų anūkų ir keturių proanūkių.

Lietuvos žiniasklaida

2021 11 24–12 17

Greta nuolatinės informacijos apie Europoje plintančią naują koronaviruso omikron atmainą šalies žiniasklaidoje tikriausiai viena iš svarbiausių temų buvo Lietuvos santykiai su Kinija ir griežtėjantis didžiausios pasaulio valstybės nusiteikimas Lietuvos atžvilgiu.

Viskas prasidėjo prieš kelis mėnesius, kai Lietuva su užsienio reikalų ministru Gabrieliumi Landsbergiu nutarė parodyti, kad esame viena iš labiausiai žmogaus teisių ir demokratijos principų paisanti šalis pasaulyje: paskelbta, kad Lietuvoje bus atidaryta Taivano atstovybė, kurios pavadinime ir bus žodis Taivanas. Paprastai pasaulyje Taivano atstovybės veikia sostinės Taibėjaus vardu. Šis žingsnis supykė Kiniją. Lietuvoje taip pat nebuvo vieningos nuomonės dėl šio Lietuvos užsienio reikalų ministerijos (URM) žingsnio. Valdantieji teigė, kad priimdama atstovybę mūsų šalis stojo į demokratijos pusę, o opozicijos nuomone, toks žingsnis yra neatsakingas ir diplomatinį precedentą sukūrusi Lietuva sulauks rimto atsako iš komunistinės Kinijos. Mūsų verslininkai irgi nebuvo sužavėti tokiu Lietuvos URM veiksmu.

Tokio sprendimo priėmėjai į ateitį žvelgė optimistiškai ir teigė, kad Kinija nelabai gali Lietuvai pakenkti, jei tai nevertės, o mūsų ekonominiai interesai Kinijoje esą nėra jau tokie labai daug ką lemiantys.

Prieš keletą savaičių Taivano atstovybė ir pradėjo savo veiklą Lietuvoje. Tada Seimo narys, Parlamentinių ryšių su Kinijos Respublika (Taivanu) grupės pirmininkas Matas Maldeikis savo feisbuko paskyroje rašė, jog parama Taivano demokratijai reiškia paramą Lietuvos nacionaliniam saugumui. „Liberalioms demokratijoms patiriant

stiprėjantį spaudimą, Lietuvai, nori ji to ar ne, teks pasirinkti barikadų pusę. Lietuva, norinti išlikti suverenia užsienio politikos žaidėja, privalo palaikyti demokratijas, nes autoritarinių režimų valdomame pasaulyje mes tiesiog neišliksime“, – rašė M. Maldeikis.

Tuo metu opozicinės socialdemokratų partijos frakcijos seniūnas Gintautas Paluckas portalui 15min.lt prognozavo, kad santykiai su Kinija prastės ir kad įvairios sankcijos, nutaikytos į prekybą ar tiekimo grandines, gali trukti „neribotą laiką“. „Nemanau, kad verta šitaip kaitinti santykius su Kinija ir patirti galimas pasekmes. Nemanau, kad tai yra mūsų nacionalinis interesas, nesuprantu, kodėl mes tai darome“, – kalbėjo G. Paluckas.

Tiesa, URM paskelbė, kad Taivano atstovybė atidaryta siekiant plėtoti ekonominius ryšius su Indijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalimis, tačiau diplomatinio statuso ji neturės.

Kinijos reakcijos į įvykius Lietuvoje ilgai laukti nereikėjo. Šios šalies ambasados Lietuvoje laikinasis reikalų patikėtinis Qu Baihua surengtoje spaudos konferencijoje pareiškė, kad Lietuva yra kurčia Kinijos prašymams dėl Taivano atstovybės pavadinimo, ir griežtai ragino ištaisyti šią klaidą. „Pavadinimas yra problema, mes nesipriešiname verslo ryšiams, tačiau Lietuva kurčia mūsų prašymams“, – žurnalistams sakė diplomatas. Diplomatiniai Lietuvos ir Kinijos santykiai, anot Q. Baihua, bus palaikomi žemiausiu laikinojo reikalų patikėtinio lygmeniu. Kitą dieną Kinijos ambasada paskelbė apie stabdomą vizų išdavimą.

Tokių kinų veiksmus portalui delfi.lt komentuodamas žurnalistas Marius Laurinavičius optimistiškai kalbėjo: „Mano įsitikinimu, Kinija šiuo metu yra daug labiau suinteresuota kuo

greičiau užbaigti šį konfliktą nei Lietuva. <...> Jokių esminių, kur kažką galėtų paveikti, poveikio priemonių jie prieš Lietuvą neturi ir jie tada susiduria su problema ne tik šiuo konkrečiu atveju, bet su visa Kinijos „Wolf Warriors“ diplomatija – šantažo ir grasinimų taktika. Lietuva tarsi kuria precedentą, kad galima atsilaikyti prieš Kiniją ir kad dėl Taivano galima kažką daryti. Čia yra ir plačiau – jiems kyla grėsmė, kad dėl jų tos „Wolf Warriors“ diplomatijos gali kilti daug daugiau klausimų.“ O ir diplomatiniai santykių su Lietuva Kinija nenutraukė, nes tai jiems patiems nebūtų naudinga... Tiesa, anot pašnekovo, „reikia pripažinti, ne visi Europos Sąjungoje (ES) yra patenkinti apskritai tuo, ką mes padarėme, mes sulaukėme didžiulės paramos iš JAV ir sulauksime dar daugiau, bet tuo pačiu nenorima toliau imtis veiksmų, kurie dar labiau nepatiktų mūsų partneriams ES“.

O politologas Kęstutis Girnius minėtame portale Kinijos atsaką į Lietuvos veiksmus pateisino: „Lietuva pati nutarė mesti iššūkį Kinijai ir peržengti jos raudonąją liniją dėl ryšių su Taivanu, nederinusi savo pozicijos su ES partneriais, kurie, veikiausiai, būtų pasiūlę laikytis santūriau. Lietuva, kaip suvereni šalis, gali nuspręsti, su kuriomis šalimis bendraus ir koku būdu, bet Kinija, kaip suvereni šalis, gali nutarti taikyti sankcijas ar kitaip bausti šalį, kurios pažeidžia jos interesus. Lietuva negali skųstis, nes ji yra itin entuziastinga sankcijų Rusijai ir Baltarusijai šalininkė, apgailestaujanti, kad jų nėra daugiau ir griežtesnių.“

Kad Kinija tokių Lietuvos diplomatijos žingsnių nepraleis pro akis, „Žinių radijo“ laidoje kalbėjo ir ekonomistas profesorius Raimondas Kuodis.

2021 m. lapkričio 21 d. mirė
A. A. TERESĖ ZIMNICKAITĖ
iš Burokų.

Nuoširdžiai dėkojame giminėms, kaimynams, pažįstamiems ir visiems kitiems už užuojautos žodžius, gėles ir aukas bei Velionės palydėjimą į amžinojo poilsio vietą. Ačiū giesmininkams už gražias giesmes. Taip pat širdingai dėkojame giminėms, gyvenantiems Kanadoje, kurie mirusios intencija meldėsi Anapilio bažnyčioje.

Broliai su šeimomis

*Liūdėsit Jūs, bet laikas gydys skausmą,
Brangaus žmogaus juk niekas negrąžins.
Tušti namai švies netektim iš tolo,
Nors grįžti ten skubėsit su viltim.*

Dėl Alicijos Sendaitės ir Alicijos Berneckaitės mirties nuoširdžius užuojautos žodžius šeimoms ir artimiesiems skiria

„Viltelės“ klubo bendruomenė

Dėl sesers Alicijos Berneckaitės mirties užjaučiame bendradarbi Tomą Bernecką.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

*Mirtis – tai slenkstis, bet ne pabaiga.
Brangiausi žmonės eina ir palieka,
Tačiau nuo jų nusidriekia šviesa
Ir atminty gyvi išlieka.*

Dėl mylimos Mamos mirties nuoširdžiai užjaučiame bendradarbę Onutę Valukonię ir visus artimuosius.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

Paguodos ir užuojautos žodžius dėl mylimos Mamos netekties buvusiai bendradarbei Onutei Zdanienei skiria

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

Palydėjusiam Motiną amžinam atilsui bendradarbiui Juozui Pileckui nuoširdžius užuojautos žodžius skiria

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

**GERBIAMI
PRENUMERATORIAI!**

*Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“,
„Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!*

Galima atvykti į redakciją Punske arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose ar užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

**LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2022 M.
PRENUMERATOS KAINOS**

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	48	12	8
	pusmetis	24	6	4
	ketvirtis	12	3	2
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	100	30	30
	pusmetis	50	15	15
	ketvirtis	25	7,5	7,5
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	140	50	50
	pusmetis	70	25	25
	ketvirtis	35	12,5	12,5